

Nina Nissinen

SOSIAALITYÖ YHTEYKSIEN VAHVISTAJANA

Kirjallisuuskatsaus sosiaalityön mahdollisuuksista tukea
perheiden posttraumaattista kasvua

Tampereen yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Pro gradu - tutkielma
Lokakuu 2022

TIIVISTELMÄ

Nina Nissinen: Sosiaalityö yhteyksien vahvistajana: Integroitu kirjallisuuskatsaus sosiaalityön mahdollisuuksista tukea perheiden posttraumaattista kasvua

Pro gradu - tutkielma

Tampereen yliopisto

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Lokakuu 2022

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastellaan aiemman kirjallisuuden perusteella sitä, miten sosiaalityö voi tukea perheiden posttraumaattista kasvua. Perheiden kohtaamat erilaiset traumat uhkaavat perheiden hyvinvointia ja vaarana on esimerkiksi trauman ylisukupolvinen siirtyminen sukupolvelta toiselle. Trauma vaikuttaa erityisesti lähimpiin ihmissuhteisiin ja häiritsee esimerkiksi perheen sisäistä vuorovaikutusta, toimintakykyä ja suhteita. Vahvat yhteydet ja luottamus luovat toivoa ja torjuvat tehokkaasti merkityksettömyyttä ja toivottomuutta. Tutkimusten mukaan posttraumaattisen kasvun mahdollisuudet ovat pitkälti riippuvaisia siitä, löytyykö haavoittuneille turvaa ja lohtua toisista. Perhetason posttraumaattista tutkimusta on vielä vähän, mutta sillä tarkoitetaan perhetasolla ilmeneviä positiivisia trauman jälkeisiä muutoksia.

Tutkielman tarkoituksena on selvittää miten sosiaalityö voi tukea perheiden posttraumaattista kasvua eli miten trauman kohdanneita perheitä voidaan auttaa ja tukea sosiaalityön keinoin. Tutkielma on laadullinen kirjallisuuskatsaus, jossa hyödynnetään integroivan kirjallisuuskatsauksen menetelmää, systemaattista lähestymistapaa apuna käyttäen. Tutkimusaineisto on kerätty neljästä elektronisesta tietokannasta ja se koostuu 11 vertaisarvioidusta tutkimusartikkelista. Tutkimusaineisto on julkaistu tieteellisissä aikakauslehdissä vuosina 2014-2022 ja aineisto on analysoitu soveltaen temaattisen analyysin menetelmää. Tutkimustuloksista on lopuksi muodostettu yhteenveto, joka tarjoaa tutkimuskysymykseen uusia näkökulmia ja uutta tietoa.

Tutkielman tulosten perusteella sosiaalityön keinoja perheiden posttraumaattisen kasvun tukijana voidaan tarkastella neljän teeman avulla. Keskeistä vaikuttaa olevan perheiden yhteyksien vahvistaminen sosiaalityön keinoin, sillä traumassa on kyse monitasoisten yhteyksien katkeamisesta ja sosiaalityö voi ottaa paikkansa monitoimijaisissa verkostoissa juuri katkenneiden yhteyksien ja suhteiden vahvistajana. Tulosten perusteella yhteyksien vahvistaminen voi tapahtua a) yhteisön toipumista tukemalla b) vertaistukea mahdollistamalla c) terapeuttisesti työstäen ja d) perhettä siirtymässä vahvistaen.

Tutkimustulokset kertovat, että sosiaalityöllä on monitasoisia keinoja perheiden posttraumaattisen kasvun tueksi. Tutkimustuloksia voi hyödyntää käytännön sosiaalityössä.

Avainsanat: sosiaalityö, trauma, perhe, posttraumaattinen kasvu

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

TIIVISTELMÄ

Nina Nissinen: An Integrative Literature Review of the International Research Literature -
Strengthening the connections
Master's Thesis
Tampere University
Social Work
October 2022

This Master's thesis examines how social work can support the posttraumatic growth of families. In the life span families come across with different kinds of traumas, which are a threat to their wellbeing and there is a risk for intergenerational trauma. Trauma affects specially on the closest relationships and disturbs, for instance the families' communication, functioning and relationships. Strong connections and trust create hope and can effectively reduce the sense of meaninglessness and hopelessness. According to the previous research, the possibilities of posttraumatic growth depend greatly, on whether the wounded can seek safety and comfort with others. Right now there is quite little research on posttraumatic growth in the family level, but posttraumatic growth in the family level means all kinds of positive psychological changes that families experience, as a result of the struggle with traumatic circumstances.

The aim of this study is to examine how social work can strengthen the posttraumatic growth of families. What kind of means and resources does social work have, so that it can help the families experience posttraumatic growth. This thesis is a qualitative literature review and it is conducted using the methodology of integrative review and systematic approach. The research data has been collected from four electronic databases and consists of 11 peer-reviewed research articles, which have been published between 2014 and 2022. The data was analyzed using the method of thematic analysis. After the analysis there is a summary, which brings new insights and new knowledge to the topic.

Thematic analysis determined four key themes: 1.supporting the community, 2.enabling peer support, 3.meeting the needs therapeutically and 4.strengthening families in the transitions. In the trauma, there is a lot of disconnection and according to the results; social work has a great opportunity to take a strong role in strengthening the connections and relationships, in the multiprofessional field. Within this role of strengthening the disconnected connections, this thesis has found its name and voice.

The results of this thesis show, that social work can help families' posttraumatic growth in many ways. The results can be utilized in social work practice.

Keywords: Social work, trauma, family, posttraumatic growth

The originality of this thesis has been checked using the Turnitin OriginalityCheck service.

SISÄLLYS

1.	JOHDANTO	5
2.	TRAUMAN KOHTAAMISTA.....	7
2.1.	Trauma ja traumatisoituminen.....	7
2.2.	Trauma ja perhe	9
2.3.	Posttraumaattinen kasvu ja sen ilmeneminen perheessä.....	13
2.4.	Trauma, sosiaalityö ja perheiden auttaminen	16
2.5.	Traumatietoinen orientaatio sosiaalityössä	21
3.	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	27
3.1.	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimustehtävä	27
3.2.	Integroitu kirjallisuuskatsaus ja systemaattinen lähestymistapa	27
3.3.	Aineistonkeruu ja tiedonhakuprosessi.....	29
3.4.	Tutkimusaineiston kuvaus ja arviointi.....	33
3.5.	Aineiston analyysi ja tulkinta	35
3.6.	Tutkimuksen eettiset näkökulmat.....	36
4.	SOSIAALITYÖN KEINOJA TUKEA PERHEIDEN POSTTRAUMAATTISTA KASVUA	38
4.1.	Yhteisön toipumisen tukeminen	38
4.2.	Vertaistuen mahdollistaminen	41
4.3.	Terapeuttinen työstäminen.....	44
4.4.	Haastavien siirtymien tuki.....	46
4.5.	Yhteenvedo: sosiaalityö yhteyksien vahvistajana	49
5.	POHDINTA.....	52
	LÄHTEET	56
	LIITTEET	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
	TAULUKOT	
	Taulukko 1. Tutkimusaineiston sisäänotto- ja poissulkukriteerit.....	31
	Taulukko 2. Tutkimusartikkelien hyväksymisprosessi tietokannoittain	33
	Taulukko 3. Tutkimusartikkelien luokittelua	Error! Bookmark not defined.
	KUVIOT	
	Kuvio 1. Sosiaalityön keinot tukea perheiden posttraumaattista kasvua. Error! Bookmark not defined.	

1. JOHDANTO

”Trauman vaikutus ja toipumisen mahdollisuudet ovat suuresti riippuvaisia siitä, voivatko haavoittuneet löytää lohdutusta ja turvaa toisista” (Walsh 2016, 234).

Näin sanoi yhdysvaltalainen sosiaalityön emeritusprofessori Froma Walsh muistuttaessaan traumasta toipuvien auttajia tuen antamisen tärkeydestä. Traumasta toipuminen on kenelle tahansa haastava ja ponnisteluja vaativa prosessi. Toisaalta ponnistelut voivat tehdä tilaa merkittäville muutoksille ja kasvulle. Tällaisia trauman jälkeisiä positiivisia psykologisia muutoksia, jotka ovat seurausta kamppailusta ja ponnistelusta kutsutaan posttraumaattiseksi kasvuksi (Tedeschi, Shakespeare-Finch & Taku ym. 2018).

Tarkastelen tässä tutkielmassani sitä, miten sosiaalityö voi tukea perheiden posttraumaattista kasvua eli sitä; miten trauman kohdanneita perheitä voidaan auttaa sosiaalityön keinoin. Tarkoitan traumalla psyykkistä tai emotionaalista traumaa (*”psychological or emotional trauma”*), sillä somaattinen trauma liittyy lähemmin lääketieteeseen ja erityisesti kirurgiaan. Trauma on monitieteinen ilmiö ja se vaikuttaa yksilöihin ja perheisiin kokonaisvaltaisesti. Traumatisoituminen voidaan ymmärtää eräänlaisena yhteyden katkeamisena esimerkiksi oman toimijuuden, läheisten ihmissuhteiden ja tunteiden säätelyn osalta. Mahdollisesti katkenneen yhteyden takaisin saaminen ja ihmisten vahvistaminen tässä yhteyksien takaisin saamisessa on trauma-auttamisen ydintä. Sosiaalityölle on luonteenomaista pyrkimys kokonaisnäkemysten luomiseen asiakkaiden tilanteista ja muutostarpeista ja sosiaalityö painottaa muun muassa yhteisvastuuta, ihmisoikeuksia sekä haavoittuvassa asemassa olevien erityistä huomioimista. Sosiaalityö on vaativaa asiantuntijatyötä ja myös trauman yhteydessä sosiaalityön odotetaan ottavan paikkansa.

Tutkielmani toteutuu integroituna kirjallisuuskatsauksena. Aineistoni koostuu 11 vertaisarvioidusta tieteellisestä artikkelista. Analyysimenetelmänä olen käyttänyt

temaattista analyysia. Bessel van der Kolkin mukaan trauman tutkimuksissa tärkeintä on kärsivän ihmisen auttaminen ja tutkimustulokset voivat auttaa sosiaalityötä ja sosiaalityöntekijöitä löytämään auttamiskeinoja trauman kohdanneiden perheiden tueksi. Paljon tukea tarvitsevien perheiden taustalla on usein eritasoista traumatisoitumista. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL, 2022) kehottaakin tulevassa sote-uudistuksessa ammattilaisia kiinnittämään erityistä huomiota paljon palveluja tarvitseviin ryhmiin.

Kiinnostukseni aihepiiriä kohtaan on syntynyt vähitellen omien työkokemusten, koulutuksien ja henkilökohtaisten läpielettyjen kokemusten kautta. Teoriaosuudessa tarkastelen traumaa ja traumatisoitumista erityisesti perhenäkökulmasta, trauman kohtaamista sosiaalityön kontekstissa sekä posttraumaattista kasvua ja sen ilmenemistä perheissä.

2. TRAUMAN KOHTAAMISTA

2.1. Trauma ja traumatisoituminen

Trauma käsite on alkujaan tullut lääketieteestä, jossa vamman katsottiin syntyneen ulkoisen väkivallan, vaurion tai vamman seurauksena. (Huttunen & Kalska 2015, 138; Leikola 2014, 46-51; Saari 2012, 15-22). Trauman tutkimuksesta voidaan tiivistäen sanoa, että se on edennyt Sigmund Freudin ja Pierre Janetin tutkimusten kautta molempien maailmansotien ja erilaisten katastrofien kautta uusimpiin neurobiologian löydöksiin (Saari 2012, 15-21). Trauma on monitieteinen ilmiö, jolle ei löydy universaalia, yksinkertaista ja selkeää määritelmää. Tämä asettaa tutkimukselle haasteita, sillä erilaisia taustaoletuksia, tutkimusmenetelmien traditioita ja näkemyksiä on haastavaa sovittaa yhteen. Yksimielisiä ollaan siitä, että traumalle altistuminen aiheuttaa haitallisia vaikutuksia. Traumakirjallisuudessa trauman määritelmä tiivistyy usein seuraavaan: ”trauman aiheuttaa jokin tapahtuma, joka on normaalin inhimillisen kokemuspäivän ulkopuolella ja joka olisi hyvin ahdistava kenelle hyvänsä”. (Leikola 2014; Mersky, Topitzes & Britz 2018, 647; Van der Kolk & Najavits 2013.) Voidaan ajatella, että tapahtuma itsessään ei määritä traumaa, vaan trauman aiheuttaa tapahtuman vaikutus skeemoihin (eli toimintatapoihin) ja uskomusjärjestelmämme haastamiseen (Tedeschi ym. 2018, 3-4).

Psykiatrian näkökulmasta asiaa tarkastelevien Henrikssonin ja Lönnqvistin (2020, 357-384) mukaan posttraumaattinen stressihäiriö (PTSD) on oireyhtymä, joka voidaan kuvata oireiden klusterina. Oireyhtymään kuuluvat mm. trauman uudelleenkokemisoireet, välttämisoireet sekä aktivaatio-oireet (ylivireys/alivireys). Aspinwallin ja Staudingerin (2006, 21) mukaan positiivinen psykologia on sittemmin noussut haastamaan perinteisen psykologian ja lääketieteen ongelma- ja häiriökeskeistä ihmiskuvaa ja nostanut keskiöön ihmisten potentiaalit. Aiemmin heikkouksina pidettyjä ominaisuuksia on alettu voimavarakeskeisesti kääntää vahvuuksiksi. Patologisten oireiden sijaan on alettu korostaa enemmän voimavaroja ja ihmisten luontaista kykyä toipua

(Hedrenius & Johansson 2016; 29-32; Saari 2012, 27-32.) Smythin ja Greyberin (2013) mukaan on tärkeää huomata, että erilaisissa trauman määritelmässä on yhteisenä piirteenä niiden sisältämä yksilön käsitys ja reaktio traumaattiseen tapahtumaan. Eräs tapa on jakaa trauma akuuttiin, kompleksiseen ja krooniseen traumaan. Trauman liitännäisenä ovat usein esim. heikot ihmissuhdetaidot. Traumaattiset tapahtumat eivät välttämättä johda mielenterveyden ongelmiin, mutta tutkimukset ovat liittäneet trauman yhteyteen esimerkiksi erilaisia säätelyongelmia, menetyksiin liittyviä vaikeuksia, traumaperäisen stressihäiriön. Traumareaktiot assosioidaan usein toimintahäiriöihin, säätelyongelmiin, stressiin liittyvään sairasteluun sekä erilaisiin fyysisiin toimintahäiriöihin. Trauma vaikuttaa eri elämänalueisiin kuten kiintymyssuhteisiin, biologiaan, tunteiden säätelyyn, käyttäytymisen säätelyyn, kognitioihin ja itsetietoisuuteen.

Traumaattisille kokemuksille on yhteistä, että ne ylittävät yksilön tai ryhmän sietokyvyn sekä selviytymiskeinot. Leikola (2014) kuvaa traumatisoitumista eräänlaisena ”yhteyden katkeamisena” ja yhteyden takaisin saaminen ja vahvistaminen ovat auttamistyön ydintä. Psykologian tohtori ja psykoterapeutti Sanna Isosävin (2020) mukaan traumatisoituminen vaarantaa ihmisten toimijuutta, omien kokemusten reflektointia sekä läheisiin ihmissuhteisiin asettumista. Traumatisoituminen vaikuttaa laajasti oppimiseen, käytökseen ja ihmissuhteisiin. Edellä mainitun tutkijan Lehdon (2019) mukaan traumatisoituminen voi arjessa näyttäytyä mm. tunteiden säätelyn ja identiteetin ongelmina, päihteiden väärinkäyttönä, vireystilan säätelyn haasteina, univaikeuksina, itsetuhoisena käyttäytymisenä sekä erilaisina somaattisina oireina kuten päänsärkynä ja monimuotoisina kipuina. Traumatisoitumisessa on huomattava, että ihmisten kyky kestää ärsykekuormaa on hyvinkin erilainen ja yksilöllinen. Traumaattinen tapahtuma voi koskettaa yhtä henkilöä, perhettä, ryhmää taikka kokonaista yhteisöä. (Henriksson & Lönnqvist 2020, 357-70; Karinen 2013; Lauerma 2017, 345; Toivio ja Nordling 2015, 293-94.) Josephin ja Murphyn (2014) mukaan trauman ajatellaan liian usein liittyvän vain äärimmäisiin tapahtumiin kuten suuronnettomuuksiin tai sotiin. Ihmiset kokevat traumaattisia asioita kuitenkin läpi elämän ja tällaisia arkisempia traumaattisia tapahtumia voivat olla esim. erilaiset onnettomuudet, sairaudet, menetykset ja avioerot sekä kiusaaminen ja lapsen syntymä.

Traumatisoitumisen yhteydessä puhutaan myös ns. dissosiaatiosta, jota Lauerma (2017, 345) kuvaa eräänlaiseksi *hajaannustilaksi* tietoisuuden, muistin, identiteetin ja havaintojen välillä. Ihmisellä on pyrkimys säilyttää mielen tasapaino ja dissosiaatio voidaan ymmärtää eräänlaisena sopeutumiskeinona psyykkistä tasapainoa uhkaavaan traumaan. Boonin, Steelen ja van der Hartin (2011, 3-20) mukaan dissosiaatiossa on kyse integraation puutteesta, jossa persoonan eri osat eivät kykene muodostamaan ehjää kokonaisuutta, eivätkä toimi yhtenäisellä tavalla. Vaarana on, että integroitumattomuus muuttaa pysyvästi ihmisen persoonallisuutta sekä integraatiokykyä yleisesti. Levinen (2012, 148-156) mukaan dissosiaatio suojaa mieltä liiaksi kohonneen vireystilan vaikutuksilta, kun traumaattinen kokemus ylittää sietokyvyn rajat. Isosävi (2020) kuvaa dissosiaatiota mielen pakenemiskeinoksi sietämättömästä kokemuksesta tilanteessa, jossa fyysinen pako ei ole mahdollinen.

2.2. Trauma ja perhe

Lapsuudessa ja nuoruudessa koetun psyykkisen trauman merkitys on erityisen suuri ja erityisen vahingollisia ovat varhaislapsuudessa tapahtuneet pahoinpitelyt ja kaltoinkohtelu sekä eri tavoin huonosti toimivat perhesysteemit (Haapasalo 2017, 11-13; Levenson 2017, 105). Niin sanottu ”*Adverse Childhood Experiences*” eli ACE-tutkimukset (esim. Felitti & Anda ym. 1998, 2010) on nostanut esiin lapsuuden ajan haitallisten kokemusten pitkäkantoiset seuraukset. Leitchin (2017, 9-10) mukaan edellä mainittu ACE -tutkimus ja traumainformoitu lähestymistapa ovat lisänneet ymmärrystämme lapsuudenaikaisten negatiivisten kokemusten vaikutuksesta aikuisuuteen ja vanhemmuuteen. Sullivanin, Murrayn ja Aken (2016) mukaan edellä mainittu tutkimus on lisäksi auttanut ymmärtämään lapsuuden haitallisten kokemusten yhteyden aikuisiän fyysiseen ja psyykkiseen sairastuvuuteen sekä siihen, miten ylisukupolvinen traumatisoituminen tapahtuu. Auttamistyössä voidaan nyt paremmin tunnistaa sekä traumalta suojaavia tekijöitä että riskitekijöitä ja tieto auttaa panostamaan erityisesti varhaiseen puuttumiseen ja perheiden tukemiseen. Myös Raimo Salokangas on väitöskirjassaan tutkinut lapsuusiän emotionaalisen laiminlyönnin heijastumista

aikuisiän mielenterveyteen. Salokankaan (2020) mukaan lapsuuden traumakokemukset yhdistyivät merkittävästi aikuisiän alkoholiongelmiin. Emotionaalinen laiminlyönti ja kaltoinkohtelu puolestaan yhdistyivät vahvasti erilaisiin aikuisiän mieliala- ja ahdistuneisuushäiriöihin. Salokangas kehottaa arvostamaan perhe-elämää ja panostamaan varhaisiin perheenjäsenten mielenterveyttä tukeviin perhekeskeisiin, terapeuttisiin ja neuvoviin sekä vanhemmuutta tukeviin toimiin.

Psykoanalyttikko Pirkko Siltala (2016, 7-8) puhuu Martti Siiralan (1922-2008) luomasta käsitteestä taakkasiirtymä. Tällä tarkoitetaan vaiennettuja ja työstämättömiä traumaattisia kokemuksia, jotka siirtyvät perintönä sukupolvelta toiselle. Taakkasiirtymä voidaan kiteyttää seuraavasti: *”Se mikä ei tule yhdessä jaetuksi, tulee jonkun kannettavaksi – taakkasiirtymäksi.”* Souranderin ja Arosen (2020, 619-634) mukaan vanhempien omat traumaattiset kokemukset voivat heikosti tiedostettuina vaikeuttaa vuorovaikutusta oman jälkikasvun kanssa. Oleellista on, onko vaikeita kokemuksia ollut mahdollisuus työstää ja onko omiin kokemuksiin saatu tunneyhteys, jolloin kokemusten toistamisen pakko vähentyy. Muutos tarjoaa mahdollisuuden ylisukupolvisten taakkasiirtymien katkeamisille ja samalla ulospääsyn toistamisen pakosta. Amerikkalainen sosiaalityön professori Wang Xiafei esittää väitöskirjassaan (2019, 1-6, 56, 71-91, 108-110), että perheen ja lasten hyvinvoinnin näkökulmasta trauman kierteen katkaisemisella on suuri merkitys myös sosiaalisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta, sillä trauma heikentää sukupolvien välisiä elämänmahdollisuuksia ja heikentää sosiaalista liikkuvuutta. Haitallisiksi poluiksi on tunnistettu mm. vanhempien tunteiden säätelyn vaikeudet ja tästä johtuva trauman värittävä mentalisaatio. Vanhempien vääristynyt itsetunto ja riittämättömät itsehoitotaidot myötävaikuttivat trauman siirtymiseen. Sullivan kollegoineen (2016) puolestaan pitävät merkittävänä traumatietoisten perheinterventioiden mahdollisuutta vaikuttaa ylisukupolvisiin siirtymiin ja sitä kautta perheiden yleiseen hyvinvointiin ja toimintakykyyn.

Walshin (2016, 232-237) mukaan toinen maailmansota aloitti tutkimukset trauman vaikutuksesta perheisiin ja suhteissa tapahtuviin muutoksiin. Perheillä on elintärkeä rooli toipumisessa ja trauma vaikuttaa lähimpiin perhesuhteisiin ja

heidän hyvinvointiinsa. Trauman äärellä tapahtuu sijaistraumatisoitumista ja perheen sisäinen vuorovaikutus saattaa häiriintyä, samoin perheen toimintakyky ja elintärkeät sukulaisuussuhteet. Edellä mainitun tutkijan mukaan traumasta toipuminen, posttraumaattinen kasvu sekä trauman vaikutukset ovat suuresti riippuvaisia siitä, löytyykö haavoittuneille lohtua ja turvaa toisista. Vahvat yhteydet ja luottamus toimivat tehokkaasti avuttomuuden, toivottomuuden ja merkityksettömyyden torjujina. Walshin (2016, 314) mukaan perheet voimaantuvat, kun löytävät taas yhteyden omiin voimavaroihinsa. Goldenberg & Goldenberg (2002, 471-475) muistuttavat, että toimivista perheistä ja niiden toimintahäiriöistä on monenlaisia teorioita ja painotuksia. Sosiaalisen konstruktivismin mukaan ihmiset rakentavat omaa subjektiivista todellisuuttaan kielen avulla ja tämä luo pohjan sille, miten ”tarinoita” omasta itsestä luodaan. Tavoitteena voidaan pitää oppimista ja uusien näkökulmien luomista; annetaan uusia merkityksiä tai rakenteita vanhoille ongelmille. Psykoanalyttinen koulukunta puolestaan painottaa menneiden ratkaisemattomien konfliktien vaikutusta nykytilanteeseen, suhteisiin ja tilanteisiin. Psykoedukaatiossa painottuvat koulutus, sosiaalinen tuki, taitojen oppiminen ja suhteiden rakentaminen. Tavoitteena voidaan pitää perheen vahvuuksien käyttöönottoa sekä vuorovaikutuskuvioiden parantamista ja tehokkaampien selviytymistaitojen oppimista (Emt. 2002).

Tedeschin ym. (2018, 173-176) mukaan perhe mielletään ensimmäiseksi ryhmäksi, johon kuulumme ja perheitä voivat kohdata erilaiset yksilö- ja ryhmätason traumaattiset tapahtumat. Perheiden kohtaamia traumaattisia tapahtumia voidaan jaotella eri tavoin esim. ryhmä ja yhteisötasolla ja yksilötasolla tapahtuviksi. Erilaisia ryhmä- ja yhteisötason traumoja voivat olla esim. erilaiset luonnonkatastrofit kuten tulipalot, maanjäristykset ja suuret onnettomuudet, jotka ovat usein odottamattomia ja koskettavat useita perheenjäseniä tai koko perhettä. Yksilötason traumaattisia kokemuksia perheessä voivat olla esim. perheenjäsenen kohtaama vakava ja henkeä uhkaava sairaus kuten esim. syöpädiagnoosi. Perheelle on ominaista perheenjäsenten keskinäinen riippuvuus ja traumaattisten tapahtumien nähdään haastavan perheen hyvinvointia, toimintaa ja dynamiikkaa. Goelitzin (2021, 35-37) mukaan traumat voivat olla eri perheenjäseniin kohdistuvaa laiminlyöntiä/

hyväksikäyttöä tai lähisuhdeväkivaltaa. Perheitä voivat myös koskettaa kouluissa ja eri organisaatioissa tapahtumat traumat kuten esim. itsemurhat tai kiusaaminen. Muita perheitä potentiaalisesti traumatisoivia tapahtumia voivat olla esim. syrjintä ja historialliset traumat. Syyllisyys ja häpeä ovat usein läsnä erityisesti lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden vanhempien kokemuksessa omasta vanhemmuudestaan (Elliott, Bjelajac & Falloot ym. 2005). Champinen, Matlinin ja Stramblerin ym. (2018) mukaan myös huomattava tulojen alentuminen, kiristyneet ihmissuhteet ja häiriöt perheen arjen sujumisessa voivat traumatisoida perhettä. Perheiden kokemat traumat saattavat arjessa näkyä esim. heikentyneenä elämänlaatuna, stressinä ja huonona (psykologisena) sopeutumisenä sekä huonoina selviytymiskeinoina (esim. liiallinen suojautuminen ja vähäinen tulevaisuuteen suuntautuminen). Tilanne on perheelle erityisen haastava, mikäli trauman aiheuttaja tulee perheen sisältä esim. perheväkivallan tai päihteiden väärinkäytön muodossa.

Goelitzin (2021, 35-37) mukaan päihteiden käyttö perheessä on traumatisoivaa, sillä siihen liittyy usein emotionaalista, fyysistä tai seksuaalista hyväksikäyttöä. Tällöin oletetut suojan ja turvan antajat ovatkin itse trauman aiheuttavia. Perheenjäsenten tarpeiden kohtaamattomuus ja/tai laiminlyönti sekä yleinen epävarmuus ympärillä olevista tapahtumista aiheuttavat turvattomuutta. Traumatietoisella kohtaamisella voidaan vahvistaa juuri turvan tunnetta. Sinkkosen (2018, 121-123) mukaan päihdeperheissä on vaarana, että lasten terve kasvu ja kehitys vaarantuvat; lasten joutuessa tukahduttamaan omat toiveensa ja tarpeensa. Pahimmillaan lapselle ei ole vanhemman mielessä tilaa ja tilanne muodostaa vakavan uhkan lapsen ydinidentiteetin kehittymiselle. Goelitzin (2021, 35-37, 63, 254) mukaan on erityisen vahingollista, jos lapsi joutuu pakon sanelemana hoitamaan päihdeongelmaista vanhempansa. Kun perheen tilannetta voidaan pitää turvallisena, koko perheelle tarjottava ja koko perhettä huomioiva tuki voi olla erityisen hyödyllistä.

2.3. Posttraumaattinen kasvu ja sen ilmeneminen perheessä

Tutkijat alkoivat 1990-luvulla käyttää termiä posttraumaattinen kasvu ("*posttraumatic growth*"= *PTG*) huomattessaan, että erittäin haastavista olosuhteista syntyi myös jotain hyvää. (Calhoun & Tedeschi 2010, 2013; Hedrenius & Johansson 2016, 162-164; Tedeschi ym. 2018, 1-18). Hedreniuksen ja Johanssonin (2016, 162) mukaan positiivisen psykologian tulemisen myötä psykologiassa tapahtui paradigman muutos, joka vauhditti merkittävästi posttraumaattisen kasvun tutkimuksia. Huomio suunnattiin nyt siihen mikä toimii sekä siihen, miten jo toimivaa voidaan vahvistaa. Posttraumaattisella kasvulla tarkoitetaan positiivisia psykologisia muutoksia, jotka ovat seurausta kamppailusta ja ponnistelusta traumaattisten tai erittäin haastavien olosuhteiden kanssa. Kun fokus on asetettu trauman jälkeisiin pitkäaikaisiin muutoksiin ja kasvuun, niin emt. mukaan tarvitaan laajempaa trauman määritelmään. Esimerkiksi APA (*American Psychiatric Association*) on määritellyt posttraumaattisen stressihäiriön (PTSD) käsitteen. Tässä kantavana ajatuksena on konstruktivistinen näkemys siitä, että ymmärtääkseen paremmin omia kokemuksiaan, ihmiset rakentavat erilaisia kognitiivisia kategorioita ja uskomuksia.

Walshin (2016, 234) mukaan posttraumaattisessa kasvussa tapahtuva kamppailu tekee tilaa merkittäville muutoksille ja kasvulle. Joutsenniemi ja Lipponen (2015, 2515-2519) puolestaan kuvaavat posttraumaattista kasvua vakavan elämänkriisin tai trauman kanssa käydyn psykologisen ja kognitiivisen kamppailun jälkeiseksi kasvuksi. Emt. mukaan yksilötasolla ilmenevän posttraumaattisen kasvun hedelmiä ovat lisääntynyt myötätunto toisia kohtaan, parempi henkinen kypsyyks, kasvanut resilienssi, suurempi arvostus elämää ja ihmisiä kohtaan sekä elämälle löytynyt syvempi tarkoitus. Vastaavasti näitä samoja positiivisia, yksilötason psykologisia muutoksia voidaan kuvata hieman eri sävyisesti Calhounin ja Tedeschin (2013, 6-7) esittämänä viitenä osa-alueena, joita ovat henkilökohtainen vahvuus, läheiset ihmissuhteet, lisääntynyt elämänarvostus, uudet mahdollisuudet ja henkinen/ hengellinen muutos.

Tedeschin ym. (2018, 173-176) mukaan posttraumaattisen kasvun tutkimus on toistaiseksi keskittynyt yksilötasolle ja perhetason tutkimusta on vähemmän. Yhden perheenjäsenen kokeman PTG:n ja perheen kokemien positiivisten muutosten välisiä suhteita on tutkittu. Suurin osa tutkimuksista on keskittynyt äiti-lapsi tutkimuksiin tai tutkimuksiin parisuhteissa. Perhetasolla ilmenevä posttraumaattinen kasvu voi ilmetä myös rinnakkain kolmen yksilötason posttraumaattisen kasvun ulottuvuuden kanssa. Näitä ovat esimerkiksi havainnot itsestä, liittyminen toisiin ja elämänfilosofia. Perheiden posttraumaattisen kasvun tutkimuksissa on hyödynnetty erilaisia viitekehyksiä ja teorioita, joiden avulla voidaan parhaiten kuvata positiivisia, trauman jälkeisiä muutoksia. Perheen posttraumaattista kasvua on tutkittu etnografian, systeemisen lähestymistavan, narratiivisuuden ja integroidun lähestymistavan mukaan sekä asiantuntija-rinnallakulkijamallia apuna käyttäen.

Perhetason tutkimuksissa on emt. sekä Berger & Weiss'n (2009) mukaan havaittu muun muassa positiivisia muutoksia perheen identiteetissä ja perinteissä, perheenjäsenten lisääntyneessä läheisyyden ja yhtenäisyyden kokemuksissa niin perheenjäsenten keskinäisissä suhteissa kuin laajennetussa perheessä ja ystävien kesken. Ihmissuhteiden on yleisesti ottaen koettu parantuneen. Perheissä koettiin aiempaa enemmän harmoniaa ja perheen uskomusjärjestelmässä todennettiin positiivisia muutoksia. Perheen prioriteettien havaittiin muuttuneen. Perheissä havaittiin halu palauttaa saatu positiivinen takaisin yhteiskuntaan. Perheen posttraumaattisen kasvun edellytyksenä on, että perheellä on voimavaroja ja että perhe voi saada apua voimavarojensa mobilisoimiseen. Perheitä voidaan auttaa löytämään selviytymiskeinoja traumasta selviytymiselle sekä näkemään kasvun mahdollisuuksia koko perheelle ja nimenomaan perheyksikkönä. Samanaikaisesti tarvitaan perheiden vahvuuksien vahvistamista sekä riskitekijöiden minimoimista (Tedeschi ym. 2018).

Puhuttaessa perheen posttraumaattista kasvua tukevista malleista, Tedeschi ym. (2018, 174) viittaavat yhdysvaltalaisen psykologin, perheterapeutin ja perheterveyskeskuksen perustajan Froma Walshin alkujaan vuonna 2003 esittämään malliin "Perheresilienssin avainprosessit". Sitten malli on

muokkautunut eri konteksteissa. Perheen kanssa työstettäviä avainprosesseja ovat jaetut uskomusjärjestelmät, organisaatioprosessit sekä vuorovaikutus- ja ongelmanratkaisuprosessit. Walshin (2016, 39-41) mukaan uskomuksemme edustavat olemisemme ydintä sekä sitä miten ymmärrämme ja luomme merkityksiä kokemuksillemme. Perheessä jaetut uskomukset muokkaavat perheen sisäisiä normeja ja ovat tärkeitä perheen identiteetille ja selviytymiskeinoille. Perheen uskomuksia muokkaavat myös erilaiset tarpeet ja rajoitteet, joilla on syvät kulttuuriset ja sosiaaliset juurensa.

Calhounin ja Tedeschin (2013, 6-7; 2010, 5, 21-22) mukaan ihmisen identiteetti kehittyy nuoruusiästä lähtien ja vastoinkäymisten aiheuttamat arvet ovat sitä syvempiä mitä varhemmin ne koetaan. Kysymysten aktiivinen esillä pitäminen auttaa yhdessä tutkimaan miten identiteetit ja ymmärrys oman elämän tarinoista on muuttunut. Elämä jakautuu usein kahtia: traumaa edeltävään ja trauman jälkeiseen elämään. Posttraumaattinen kasvu kytkeytyy keskeisesti identiteettiin ja elämäntarinaa. Auttajan tehtävänä on enemmän herkistyä kasvun tunnistamiseen, nimeämiseen ja vahvistamiseen kuin vaatia kasvua. Emt. mukaan trauman parissa työskentelevien tulee keskittyä toipujien positiivisiin puoliin ja ottaa oppia positiivisesta psykologiasta, joka keskittyy ihmisten vahvuuksiin ja taitoihin sekä huomioi kokemusten yksilöllisyyden.

Tedeschin ym. (2018, 60-80) mukaan posttraumaattisen kasvun rinnakkaiskäsitteitä ja -teorioita ovat esim. toipumisorientaatio, *empowerment* (voimaantumisen teoria), suhde posttraumaattiseen stressihäiröön (*PTSD*) sekä resilienssi. Toipumisorientaation juuret ovat diagnosoitujen mielenterveyden oireiden helpottamisessa ja oman vastuun ottamisessa tällä toipumisen matkalla. Posttraumaattinen kasvu korostaa traumaattisen tapahtuman kokemusta, joka haastaa ydinuskomuksia. Toimintaan liitetty *empowerment* on yhteydessä posttraumaattisen kasvun mahdollisuuteen. Emt. eivät puolla näkemystä, jossa posttraumaattinen kasvu (*PTG*) nähdään posttraumaattisen stressihäiriön (*PTSD*) vastakohtana, sillä tulkinta ei huomioi ihmisen trauman kokemisen kompleksisuutta. Emt. haluavat korostaa, että posttraumaattinen kasvu määrittyy positiivisena ja muutoksia aikaansaavana, jotka voivat juontua *PTSD*:n oireista. Resilienssiä ja posttraumaattista kasvua on toisinaan pidetty jopa synonyymeinä,

vaikka ne ovat perustaltaan erilaisia. Emt. mukaan resilienssi kuvaa ihmisen kykyä tai ominaisuutta ponnahtaa takaisin vaikeuksista ja sopeutua. Posttraumaattinen kasvu on puolestaan *seurausta ponnistelusta* erityisen vaikeissa olosuhteissa. Kasvu vaatii tietoista mietiskelyä ja reflektiota, uudenlaisen ymmärryksen luomista omasta itsestä sekä tehokkaita keinoja vaikeuksista selviytymiseen. Posttraumaattisen kasvun kokemusta voisi kuvata seuraavasti: ”Jos olen selviytynyt tästä, niin voin selviytyä mistä tahansa”. Resilienssin juuret ovat terveyslähtöisessä ajattelussa ja se eroaa luonnollisesta, ajan myötä tapahtuvasta kasvusta tai kypsymisestä (Poijula 2018, 16-17, 168-169, 210).

2.4. Trauma, sosiaalityö ja perheiden auttaminen

Kananojan (2017, 181-184) mukaan sosiaaliseen viitekehykseen kuuluvat olennaisesti elämäntilanteen, sosiaalisten olojen ja sosiaalisten kokemusten kokonaisuus. Sosiaalinen auttaminen voi toteutua luomalla ympäristöjä, jossa luodaan syrjäytymisen ja marginalisoitumisen vastakokemuksia. Sosiaalinen yhteisvastuu ja ihmisoikeudet toteutuvat, kun sosiaalityötä tehdään erityisesti heikoimmassa ja haavoittuvammassa olevien ihmisten parissa. Työskentelyssä painotetaan elämäntilanteiden paranemista, toimintakyvyn ja elämänotteen vahvistumista tai muutosta, joka toteutuu työntekijän tekemän työn sekä erilaisten palveluiden ja etuuksien kautta. Grayn ja Webbin (2013) mukaan sosiaalinen toimintakyky on yksi sosiaalihuollon keskeisimmistä tavoitteista ja se voidaan määritellä tulevaisuuteen suuntautuvaksi asenteeksi, joka pyrkii yksilöllisen ja yhteisöllisen kasvun ja kehityksen turvaamiseen.

Edelleen Kananojan (2017) mukaan ihmisen sosiaalinen on ihmisen käsitystä omasta itsestään, osana omaa identiteettiä. Sosiaalityölle ominaista on kokonaisnäkömyksen luominen asiakkaiden tilanteista sekä muutostarpeista ja työn kohteena on ihmisten elämäntilanteiden kokonaisuus, ei pelkästään tietyn asiantuntijuuden mukaiset toimenpiteet. Tässä sosiaalityö eroaa keskeisesti esim. terveydenhuollon ja opetuksen työtehtävistä. Trauman näkökulmasta toiminnassa on tärkeää huomioida yksilöiden ja perheiden tarpeet kokonaisvaltaisesti. Sosiaalityön näkökulmasta katsottuna lääketieteen oireisiin

keskittyvän diskurssin voidaan nähdä aiheuttavan rakenteellista väkivaltaa traumatisoituneille asiakkaille. Sosiaalityön näkökulma traumaan ja ihmisen sosiaaliseen on psykopatologista näkökulmaa laajempi. Grayn ja Webbin (2013, 1-10) mukaan sosiaalityön sosiaalisen konteksti on laajempi ja kompleksisempi kuin ihmisten välittömät tarpeet: se laajentuu kaikille elämänalueille ja sen ytimessä ovat kriittisyys ja taito tehdä hyviä tulkintoja ja arvioita. Erilaisten teorioiden ja teoreettisten näkökulmien nähdään avaavan mahdollisuuksia muutoksille. Traumatietoisessa työskentelyssä tarvitaan kokonaisvaltaista ja sensitiivistä työtettä sekä kykyä tehdä tulkintoja traumasta käsin. Trauma on monitieteinen ilmiö, jossa sosiaalityön kiinnostus kohdistuu ensisijaisesti ihmiselämän sosiaaliseen ulottuvuuteen ja haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisryhmiin.

Lisääntynyt traumatieto on Leitchin (2017) mukaan lisännyt poliitikoiden vastuuta haavoittuvassa asemassa olevista ihmisistä. Lähteisen ja Hämeen-Anttilan (2017, 58-81) mukaan lainsäädäntö ja sosiaalihuoltolaki määrittävät sosiaalityöntekijän tekemää työtä sekä toimivat työvälineinä muutostyöskentelylle. Palvelun tulee olla eettisesti sitoutunutta. Bowen ja Shaanta (2016, 228) muistuttavat traumatietoisesta sosiaalipolitiikan tarpeesta, jotta voidaan kaventaa traumasta juurensa juontavia terveys- ja hyvinvointieroja. Englantilainen sosiologi Anthony Giddens haastaa sosiaalityötä tunnistamaan vallitsevia poliittisia paradigmoja ja samalla muovaamaan käytänteitä, joilla saadaan aikaan positiivisia muutoksia palvelun käyttäjille. Giddens hyväksyy talouden sanelemat reunaehdot sosiaaliselle kehitykselle, mutta pyrkii samalla säätelemään kapitalismista juurensa juontavaa alistamista (Gray & Webb 2013, 30-35; Payne 2014, 335). Traumakontekstissa työskentelevien sosiaalityöntekijöiden tulee nostaa kuuluvaksi asiakkaidensa ääntä ja tarpeita.

Sosiaalityöltä edellytetään nykyään vaikuttavuutta sekä tutkimusperustaisuutta ja puhutaankin näyttöön perustuvan (*"evidence based"*) toiminnan suosimisesta. Tällä tarkoitetaan sosiaalityön kykyä tosiasiallisesti edistää asiakkaan hyvinvointia. Toiminta on vaikuttavaa, mikäli organisaatio huomioi kaikissa asiakasprosesseissaan tutkittua tietoa systemaattisesti ja kriittisesti. Perheille suunnatusta monitoimijaisesta palvelujärjestelmästä kaivataan

vaikuttavuustutkimuksia, joilla voidaan seurata monimutkaisten vaikutusketjujen rakentumista ja tarjota tuloksia poliittisen päätöksenteon tueksi (Hämäläinen 2019, 105-111; Paasio 2017, 406-409). Trauman näkökulmasta sosiaalityöntekijät voivat aktiivisesti välittää poliittisille päätöksentekijöille tietoa traumaa tukevista tutkimuksista vaikuttavista käytänteistä ja auttaa näin traumaan kohdistuvien resurssien turvaamisessa. Hämäläisen (2019, 105-111) mukaan perheiden tueksi tarvitaan monia samanaikaisia toimenpiteitä ja vaikuttamisen kanavia sekä ymmärrystä siihen, että eri tekijät vaikuttavat toisiinsa kietoutuneina; pitkän ja lyhyen aikavälin prosesseina.

Sosiaalityötä voidaan jäsenellä eri tavoin ja Healyn (2021) mukaan sosiaalityön keskeisiä menetelmiä ovat psykososiaalinen ja suhdeperustainen työskentely, palveluohjaus, verkostotyö, etsivä työ, sosiaalinen kuntoutus ja yhteisötyö. Ruchin, Turneyn ja Wardin (2018, 7-9, 37, 55-74, 279-281) mukaan suhdeperustaisuuden juuret ovat psykoanalyttisessa, systeemisessä ja kiintymyssuhdeteoriassa ja perusajatuksena voidaan pitää toteamaa: ”muutos tapahtuu suhteissa”. Suhdeperustaisessa työskentelyssä tärkeintä ovat aidosti toimivat suhteet, jotka huomioivat erityisesti valtasuhteiden tasapainon, oikeudenmukaisuuden ja kulttuurin. Suhteiden parissa työskentely on henkisesti vaativaa ja aikaa vievää työtä. Aidosti toimivan suhteen piirteitä ovat mm. sitoutuminen, yhteinen työskentely sekä mielikuvitus. Toimiva suhde voi tarjota haavoittuneelle ja emotionaalisesti rikkinäiselle ihmiselle korvaavan kokemuksen, joka mahdollistaa kohdata oman itsen arvokkaana ja hyväksyttynä. Trauman näkökulmasta juuri tällaiset aidot ja toimivat suhteet voivat mahdollistaa katkenneiden yhteyksien ja suhteiden sijaan uudenlaista hyvinvointia ja kasvua. Trauma on voinut tapahtua suhteissa ja myös suhteissa traumasta voidaan toipua.

Työskenneltäessä perheiden ja traumausten äärellä, sosiaalityöntekijät ovat usein osana moniammatillisia tiimejä. Työskentelyssä tulee huomioida perheiden monimuotoisuus sekä monitasoiset viitekehykset, jotka yhdistävät terapeutin ja ennaltaehkäisevän lähestymistavan ja jotka sisältävät hoidollisia ja toipumista edistäviä tekijöitä. Palvelut muodostetaan joustavasti ja kokonaisvaltaisesti. Lisäksi sosiaalityössä voidaan panostaa yhteisö- ja yhteistyöpohjaiseen

toimintaan. (Champine ym. 2018, 2739-2740; Healy 2014, 113-136; Walsh 2016). Healy (2014) painottaa systeemisen lähestymistavan tärkeyttä.

Yhdysvaltalainen sosiaalihuollon emeritusprofessori Dennis Saleebey pyrki aikanaan muuttamaan ongelmalähtöisen lähestymistavan voimavarakeskeiseksi ja vahvuusperustaiseksi. Ongelmalähtöisyyden sijaan keskitytään ihmisten vahvuuksiin, taitoihin ja resilienssiin, jotka ovat avainasemassa mahdollistamaan kasvua ja muutosta (Saleebey 1996; Gray & Webb 2013, 99-102; Payne 2014 243-244.) Healyn (2014, 71, 151-156) mukaan vahvuusperustaisessa työskentelyssä tulee toimia niin, että perheen tunnistetut haasteet ja käytettävissä olevat voimavarat ovat tasapainossa. Ryhmien kanssa työskenneltäessä voidaan voimavarakeskeisesti rakentaa ryhmän sisällä luottamusta, positiivista identiteettiä ja kasvua. Walshin (2016, 298-314) mukaan yleisiä ongelmia perheiden kanssa työskentelyssä ovat ongelmakeskeisyys, yksilökeskeisyys, pirstaleisuus, kriisilähtöisyys ja palveluiden huono saavutettavuus.

Perheille suunnattu voimavarakeskeinen sosiaalityö voi tukea perheitä tunnistamalla ja rohkaisemalla perhettä käyttämään omia vahvuuksiaan ja voimavarojaan. Yksilöiden ongelmiin otetaan tietoisesti koko perhettä kohtaava, perhekeskeinen lähestymistapa. Huitingin (2013, 296-305) mukaan yhteisötasolla työntekijät voivat voimavarakeskeisesti auttaa paikallisia yhteisöjä luomaan epävirallisia tukisysteemejä ja toimintoja, joihin osallistumalla ihmiset saavat tukea omaan toipumiseensa. Tällaisia toimintoja voivat olla esim. työntekijävetoisesti järjestetyt tapaamiset, joissa voidaan jakaa selviytymistarinoita tai joihinkin taitoihin liittyvät opetustuokiot. Työntekijät ja osallistujat nähdään tasavertaisina kumppaneina, joilla on yhteinen intressi auttaa toisen toistaan onnistumaan. Leithin (2017, 4) mukaan kaikkein hauraimmiltakin yksilöiltä tai perheiltä löytyy aina voimavaroja ja sosiaalityöntekijöitä kannustetaan työskentelyssään käyttämään vahvuusperustaisia kysymyksiä. Ongelmakeskeisen kysymyksenasettelun sijaan voidaan esim. kysyä mikä auttoi perheitä selviytymään haastavista tilanteista.

Toivon näkökulman ylläpitäminen on sosiaalityön ja sosiaalityöntekijöiden keskeisiä tehtäviä erityisesti vaikeissa tilanteissa. Trauma horjuttaa ihmisten psyykkistä tasapainoa ja traumatilanteissa sosiaalityö voi vahvistaa ihmisten suhteissa toteutuvia yhteyksiä ja yhteistyötä. Yhteyksiä vahvistettaessa ihmiset ikään kuin kytketään oman voima- ja valtapiirinsä yhteyteen. Sosiaalityöntekijöiden työnkuva on viime vuosikymmeninä monipuolistunut ja tämä asettaa uudenlaisia haasteita sosiaalityöntekijöiden tiedoille ja taidoille. Sosiaalityöntekijät voivat kannatella asiakkaitaan tarjoamalla turvallisen tilan tarkastella ja tutkia sietämättömiä tunteita ja ajatuksia (Joseph & Murphy 2014; Ruch ym. 2018, 51-54). Traumojen äärellä työskentelevien sosiaalityöntekijöiden on keskeistä tunnistaa omat kipukohtansa ja oppia arvostamaan omia selviytymiskeinojaan (Saari 2012, 274-286; Nyqvist 2015.)

Suomessa meneillään olevaa SOTE-uudistusta pidetään suuruusluokaltaan yhtenä historian merkittävimmistä hallinnollisista uudistuksista. Tavoitteena on tarjota kansalaisille yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut. Painopiste on asetettu ehkäisevään ja ennakoivaan työhön ja palvelujen tulee muodostaa asiakkaiden tarpeisiin vastaavia ja yhteensovitettuja palvelukokonaisuuksia. Lapsi- ja perhepalveluissa toimivat yhteistyörakenteet mahdollistavat tarpeisiin vastaamisen joustavasti ja oikea-aikaisesti. Palvelujen kehittämisessä erityistä huomiota tulee kiinnittää paljon palveluita tarvitseviin ja muunlaisiin erityisryhmiin. (THL, 2022.) Saumaton yhteistyö ja palvelujen yhteensovittaminen ovat luonnollisesti suuri haaste ammattilaisille ja vastakohta palvelujen pirstaleisuudelle ja siiloutumiselle. Erityisen haasteen muodostavat paljon palveluita tarvitsevat perheet, joihin joukkoon myös trauman kohdanneet perheet voidaan lukea. Sosiaalityön ytimessä ovat haavoittuvassa asemassa olevat asiakkaat. Traumalle ja traumatisoituneelle on ominaista elää eräänlaisessa ”katkenneiden yhteyksien” tilassa (Leikola, 2014). Katkenneiden yhteyksien ja traumatisoitumisen näkökulmasta sosiaalityö voi toimia aktiivisena yhteyksien vahvistajana esim. trauman kokeneiden perheiden palvelukokonaisuuksien yhteensovittajana ja yhteistyön rakentajana.

2.5. Traumatietoinen orientaatio sosiaalityössä

Kasvava ymmärrys trauman haitallisista vaikutuksista on lisännyt tarvetta tunnistaa lapsia, nuoria ja perheitä parhaiten palvelevat käytänteet integroimalla niihin traumatietoisia lähestymistapoja. Erosen ja Kostiaisen (2021) mukaan traumatietoissa lähestymistavassa sosiaalityön ydintä ovat haavoittuvassa asemassa ja erilaisissa marginaaleissa elävien ihmisryhmien sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen. Tavoitteena voidaan pitää traumatietoisten toimintatapojen sulauttamista osaksi jo olemassa olevia toimintamalleja. Levensonin (2017) mukaan organisaatioiden kannattaa panostaa traumaan, sillä palvelujärjestelmien näkökulmasta traumatisoituneet ovat usein runsaasti erilaisia palveluja käyttäviä ja vaikeasti kohdattavissa oleva ryhmä. Traumatietoinen sosiaalityö voidaan yhdistellä mihin tahansa olemassa olevaan näyttöön perustuvaan palveluun eri asiakasryhmille ja toimintatavoille. Traumatietoinen sosiaalityö (*Trauma -Informed Social Work*) eroaa traumaan keskittyvistä interventioista (*“trauma focused interventions”*) filosofiana, joka ymmärtää, mitä tarkoittaa olla trauman uhri ja mitä tarvitaan tarjotaksemme parasta mahdollista apua.

Knightin (2015, 31) mukaan traumatietoissa työskentelyssä sosiaalityöntekijä hyväksyy asiakkaan traumataustan, mutta keskittyy kuitenkin asiakkaan kohtaamiin nykyhetken haasteisiin. Levensonin (2017, 105-107, 111) mukaan työntekijän tavoitteena on tunnistaa traumaperäisille oireille altistavat tilanteet ja ymmärtää traumatisoitumisen sisäistä logiikkaa sekä nähdään trauma ilmentävät oireet merkinä huonosta sopeutumisesta. Traumatietoinen auttamistyö lisää ymmärrystä siitä, miten varhainen traumatisoituminen muovaa ihmisen perustavaa laatua olevia uskomuksia maailmasta ja miten trauma vaikuttaa psykofyysiseen toimintakykyyn elämänkaaren eri vaiheissa. Asiakkaan häiriökäyttäytyminen, aggressiivisuus ja yhteistyön vastustaminen haastavat usein työntekijän omia tunteita. Pitkälle ulottuvan varjon tunnistaminen voi auttaa tunteeseen myötätuntoa ja virittäytymään sensitiivisemmälle traumataajuudelle. Traumatietoinen lähestymistapa voi vahvistaa asiakkaan ja työntekijän välistä terapeutista liittymistä ja mahdollistaa posttraumaattista kasvua.

Traumatietoinen työskentely tulee erottaa traumaterapioista. Leikolan (2015, 144) mukaan traumapsykoterapian tavoite voidaan kiteyttää pyrkimykseksi integraatioon, joka voi pitkäjänteisesti toteutuessaan johtaa persoonallisuuden eheytymiseen ja arkisen toimintakyvyn merkittävään parantumiseen. Knightin (2015) mukaan traumatietoisella lähestymistavalla voidaan vauhdittaa erilaisia muutosprosesseja, kuten asiakkaiden sitouttamista ja osallistamista, yhteistyötä eri sektorien ja toimijoiden välillä sekä erilaisia fyysisiä ympäristöjä. Knightin (2019, 79) mukaan traumatietoinen auttamistyö sulautuu täysin sosiaalityön arvoihin. Linner Matikan (2020, 122-126) mukaan traumatietoinen lähestymistapa ei ole niinkään työmenetelmä, vaan pikemminkin paradigma. Emt. mukaan traumatietoinen sosiaalityö saa tukea suomalaisen sosiaalityön arvoista, joita ovat luottamus, yhteistyö, vapaaehtoisuus ja voimavarakeskeisyys. Levensonin (2020, 105-107) mukaan sosiaalityö tukeutuu omiin arvoihinsa ja etiikkaan ja keskittyy monimuotoisten sosiaalisten haasteiden kuten köyhyyden, alistamisen ja trauman yhteyksien tunnistamiseen sekä nostaa esiin kysymyksiä sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta ja haavoittuvassa asemassa olevista ryhmistä.

Hansonin ja Langin (2016, 95-100) mukaan traumatietoisuudella on useita hieman eri tavoin painottuneita viitekehyksiä, joissa erilaiset painotukset johtuvat erilaisista toimintakonteksteista. Sarvela (2020, 32-72) esittää erilaisten mallien soveltuvan eri tavoin erilaisille ihmistyön sektoreille ja väestöryhmille ja pitää keskeisenä ”monialaisen yhteisen kielen omaksumista”. Traumatietoista sosiaalityötä voidaan soveltaa esim. lastensuojelussa, perheiden kanssa työskennellessä, kasvatus- ja koulutusympäristöissä kouluissa ja oppilaitoksissa, kriminaalihuollossa, nuorisorikosoikeudessa, terveydenhuollon kentillä, asunnottomien parissa, sotilasterveydenhuollossa sekä nais erityisillä kentillä; kuten abortit ja perheväkivalta (Hanson & Lang 2016, 95-100.) Eri tavoin painottuneet traumatietoiset viitekehykset saattavat sosiaalialan opiskelijalle ja ammattilaiselle olla paikoin hämmentäviä ja niitä onkin syytä tutkia kriittisesti.

Yhdysvaltalaiset Goodwin & Tiderington (2022) pohtivat erilaisia traumatietoisia periaatteita osana sosiaalityön koulutusta ja tukeutuvat Harrisin & Fallotin (2001) sekä SAMHSAN (*Substance Abuse and Mental Health Service Administration*) ja

sosiaalityön professori Jill Levensonin esittämiin periaatteisiin. Harris ja Fallot sekä Levenson esittävät traumatietoisen lähestymistavan periaatteiksi, turvallisuuden, luottamuksellisuuden, valinnanvapauden, yhteistyön ja *empowermentin*. Sosiaalityön professori Kirsi Juhila (2014, 116-123) esittää *empowermentille* useita kotimaisessa käytössä olevia vastikkeita: voimavaraistuminen, voimaannuttaminen, valtauttaminen ja valtautuminen. Käytän tässä opinnäytetyössäni sanaa voimaannuttaminen. Käsite pitää joka tapauksessa sisällään valta-sanana, joka on sosiaalityön näkökulmasta oleellinen. SAMHSA painottaa traumatietoisen lähestymistavan periaatteita hieman eri tavoin ja edellä mainitun toimijan mukaan periaatteita ovat: turvallisuus, luottamuksellisuus ja läpinäkyvyys, vertaistuki, yhteistyö ja vastavuoroisuus, voimaannuttaminen ja vastavuoroisuus sekä kulttuuriset, historialliset ja sukupuolisensitiiviset kysymykset. SAMHSA:n (2014) mukaan turvallisuus on luovuttamaton periaate, jonka tulee läpäistä koko organisaatio ja turvallisuuden tulee olla läsnä kaikissa suhteissa. Hunt, Moretti ja Booth ym. (2018, 54) nostavat esiin psyykkisesti, fyysisesti ja kulttuurisesti turvallisen ympäristön luomisen merkityksen traumakonteksteissa.

Turvallisuus on toiminnan kivijalka, johon kannattaa panostaa. Emt. mukaan traumatietoinen sosiaalityöntekijä voi aloittaa turvallisuuden tunteen luomisen kiinnittämällä huomiota oman työhuoneen sisustukseen turvan näkökulmasta. Menshnerin ja Maulin (2016) mukaan johdon tehtävänä on mahdollistaa henkilökunnan kouluttautuminen traumatietoiseksi ja ennaltaehkäistä sijaistraumatisoitumista, sillä myös henkilökunnalla on oikeus turvalliseen. Luottamuksellisuus ja läpinäkyvyys puolestaan korostavat toiminnan ja päätöksenteon selkeyttä, johdonmukaisuutta sekä läpinäkyvyyttä. Suhteissa säilytetään turvalliset rajat sekä ylläpidetään ja rakennetaan tietoisesti luottamusta. On helppo ymmärtää, että luottamus pitää ansaita ja se ilmenee ajan kuluessa. Vertaistukea ja itsehoitoa pidetään keskeisinä turvallisuuden ja toivon turvaajina. Elämänkokemusten ja tarinoiden jakaminen toimivat toipumisen ja palautumisen tukina. Vertaisella tarkoitetaan trauman kontekstissa henkilöä, joka on itse kokenut trauman. Lasten toipumisessa lapsen omainen on lapsen toipumisessa avainasemassa (SAMHSA 2014).

Yhteistyö ja vastavuoroisuuden periaatteet asettavat painoarvon kumppanuuden luomiseen ja valta-asetelman tietoiseen vähentämiseen työntekijän ja asiakkaan välillä sekä ammattilaisten kesken. Kysymys vallasta onkin sosiaalityölle oleellista (Juhila, 2014). Toipumisen nähdään tapahtuvan suhteissa sekä jaetussa vallassa ja päätöksenteossa. Yhteistyössä jokaisella organisaation jäsenellä on oma osuutensa (SAMHSA 2014). Abrams ja Shapiro (2014, 409-410) muistuttavat, että traumasta toipuminen tapahtuu aina yhteistyössä ja suhteessa, joka mahdollistaa kohdata traumaattisen tapahtuman merkityksen itselle, surra menetettyä ja tavoittaa posttraumaattista kasvua. Knightin (2019, 82) mukaan yhteistyösuhde voi jo itsessään olla asiakasta voimauttava kokemus. Levensonin (2020, 15; 2017, 105) mukaan auttamissuhteessa pyritään tietoisesti välttämään epäterveitä ja toimimattomia ihmissuhdekuvioita. Sosiaalityöntekijät voivat osoittaa (trauma)ymmärrystään toimimalla työssään kunnioittavasti ja myötätuntoisesti sekä mahdollistamalla terveempien ihmissuhteiden ja toimivampien selviytymisstrategioiden kehittymistä.

Bowenin ja Shaantan (2016, 223-228) mukaan traumatietoinen yhteistyö hyödyntää vertaistukea epävirallisissa ja virallisissa muodoissaan sekä näkee asiakkaat aktiivisina toimijoina, oman elämänsä asiantuntijoina. Huttusen (2014, 111-114) mukaan vahvat yhteydet sekä luottamus avun saantiin tarvittaessa, voivat merkittävästi vähentää turvattomuuden, avuttomuuden ja merkityksettömyyden tunteita. Traumaperäisistä muistoista vapautumisen edellytyksenä on mahdollisuus jakaa kokemuksia myötäelävässä ja ymmärtävässä yhteistyösuhteessa. Kysymällä: "Mitä sinulle tapahtui?" viestitetään kiinnostusta yhteistyöhön ja rinnalla kulkemiseen. Sen sijaan kysymys: "Mikä sinussa on vikana?" virittää ajatukset puutteiden ja vikojen etsintään (Wall, Higgins & Hunter 2016, 15.)

Traumojen äärellä työskenneltäessä tarvitaan pitkäjänteisyyttä ja kannattelua. Englantilainen sosiaalityöntekijä Linnet McMahon (Ruch ym. 2018, 147-164) kannustaa sosiaalityöntekijöitä kohtaamaan rohkeasti asiakkaiden riippuvuuden ja riippumattomuuden tarpeita. Tällainen kohtaaminen edellyttää läheisiä ihmissuhteita sekä liittymisiä ja kiintymystä. Ammatilainen voikin auttaa asiakasta parhaiten tulemalla mukaan asiakkaan sisäiseen maailmaan ja sen

kipuihin sekä luomalla lämpimiä ihmissuhteita. Pitkäjänteiset ja pitkäkestoiset asiakassuhteet tarjoavat työntekijälle mahdollisuuden löytää erityinen paikka perheessä tai asiakassysteemeissä. Objektiivisuuden säilyminen on edellytys sille, että työntekijä pystyy refleктоimaan muutoksia systeemeissä sekä uusia mahdollisuuksia. Traumatietoisessa yhteistyössä yhteistyö tapahtuu siis suhteissa ja yhteyksien vahvistamisina.

SAMHSA:n (2014) mukaan voimaannuttaminen kuuluu traumatietoisesta lähestymistavan periaatteisiin. Sosiaalityöntekijät voivat tukea asiakkaiden voimaantumista yhteisessä päätöksenteossa, valintojen tekemisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Työntekijän rooli toteutuu parhaiten tukijan ja mahdollistajan roolissa, eikä niinkään toipumisen kontrolloijana. Turvaa tarvitaan sekä asiakkaille että henkilökunnalle. Grayn ja Webbin (2013, 99-109) mukaan voimaannuttamisessa ihmisillä nähdään olevan mahdollisuuksia ja resursseja osallistua omaa elämäänsä koskeviin päätöksiin ja toimiin. Voimaannuttamisen yksilönäkökulma korostaa henkilökohtaisen osallisuuden vahvistumista ja rakenteellinen näkökulma puolestaan mahdollisuutta puuttua epäoikeudenmukaisuuksiin, jotka heikentävät omaa osallisuutta. Myös Juhila (2014) näkee voimaannuttamisen tarjoavan sosiaalityöntekijöille aktiivista katalysaattorin, tukijan ja mahdollistajan roolia. Tedeschin ym. (2018, 66-67) mukaan voimaannuttamista voidaan pitää prosessina, lopputulemana ja välineenä.

Payne (2014, 32, 70, 294-318) esittää voimaannuttamisen sosiaalityöntekijän keinona konstruoida ihmisille apua ja yhteyksiä. Voimaannuttamista voidaan sosiaalityössä pitää ikään kuin yleisenä sosiaalityötä ohjaavana ohjenuorana. Sosiaalityön periaatteiden mukaisesti voimaannuttamiseen kuuluu heikommassa asemassa olevien ihmisten puolustaminen heidän tarpeidensa mukaisesti. Sosiaalityön teorian näkökulmasta voimaannuttaminen voidaan liittää vahvuusperustaisiin, ratkaisukeskeisiin, narratiivisiin sekä humanistis-eksistentiaalis -spirituaalisiin teorioihin. Burken, Chapmanin ja Hohmanin ym. (2010, 94) mukaan motivoiva haastattelu (*"motivational interviewing"*) voidaan hyvin yhdistää traumatietoiseen työskentelyyn, sillä se tavoittelee voimaannuttamista, sisäisen motivaation lisäämistä ja muutospuheeseen

keskittymistä. Muutoksen aikaansaaminen puolestaan on keskeistä traumatietoisessa lähestymisessä ja työskentelyssä tulee keskittyä asioihin, joihin toipujat voivat itse vaikuttaa (esimerkiksi itsehoito, sosiaaliset suhteet ja riippuvuudet).

Myös kulttuurinen, historiallinen ja sukupuolinen sensitiivisyys kuuluvat traumatietoiseen lähestymistapaan. Toiminta huomioi esimerkiksi etnisyyden, sukupuolen ja erilaisten ryhmien kulttuuriset tarpeet (SAMHSA 2014). Chafouleasin, Johnsonin ja Overstreetin ym. (2016, 148) mukaan sukupuolisensitiivisyydessä tulee kiinnittää erityistä huomiota naisten voimaantumisen tarpeisiin. Tarpeet voivat liittyä esimerkiksi mielenterveyteen tai koettuun väkivaltaan.

3. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1. Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimustehtävä

Tutkielmani tarkoitus on tuottaa tietoa ja lisätä ymmärrystä siitä, miten sosiaalityö voi tukea perheiden posttraumaattista kasvua eli miten sosiaalityö voi tukea perheitä trauman kontekstissa. Aiheesta on yleisesti vielä melko vähän tutkimustietoa. Varsinkin kotimaista, suomenkielistä tutkimustietoa on niukasti tarjolla, joten aihetta on lähestytty etsimällä ja analysoimalla aiheeseen liittyvää kansainvälistä tutkimustietoa. Tutkimuksen tavoitteena on tarjota uutta tietoa ja ymmärrystä aiheesta erityisesti sosiaalialan ammattilaisten keskuudessa. Toivon löydösteni tarjoavan uutta tietoa ja lisäävän ymmärrystä aihepiiriin erityisesti sosiaalialan ammattilaisten keskuudessa.

Tutkimuskysymykseni on:

Miten sosiaalityö voi tukea perheiden posttraumaattista kasvua kansainvälisen tutkimuskirjallisuuden mukaan?

3.2. Integroitu kirjallisuuskatsaus ja systemaattinen lähestymistapa

Tutkimukseni on laadullinen kirjallisuuskatsaus, jonka tarkoituksena on kirjallisuuskatsauksen avulla voidaan kartoittaa tietoa joltain rajatulta alueelta sekä vastata tiettyyn tutkimuskysymykseen kattavasti ja sisältörikkaasti. Kirjallisuuskatsauksen tyypilliset vaiheet ovat tutkimuskysymyksen asettaminen, aineiston haku ja sen arviointi, aineiston analyysi ja tulkinta sekä lopulta tutkimustulosten esittäminen. Riittävän fokusoitu tutkimuskysymys johdattaa

oikeiden lähteiden luokse ja toimii oppaana läpi tutkimusprosessin. Tutkimusaineisto koostetaan tutkimuskysymyksen kannalta oleellisesta, luotettavasta tiedosta. Systemaattisen hakustrategian suunnittelu ja toteutus lisäävät tutkimuksen luotettavuutta. Systemoidun haun jälkeen aineisto arvioidaan ja analysoidaan. Aineistonsa perehtymisen jälkeen tutkija pyrkii tunnistamaan ja nimeämään aineistostaan nousevia keskeisiä teemoja, jotka ovat myös tutkimustuloksia. Tutkimustuloksista voidaan analyysivaiheen lopussa tehdä yhteenveto, joka tarjoaa uusia näkökulmia tutkimuskohteen ymmärtämiselle. Tutkimustuloksia ja tutkimuksen vaiheita voidaan havainnollistaa erilaisilla kuvioilla ja taulukoilla. Kirjallisuuskatsauksen tekemistä voidaan verrata esim. monimuotoisen palapelin kokoamiseen (Aveyard 2019, 2-3, 18-20, 41-43, 73-76, 133-135, 152; Salminen 2011; Torracó 2005, 356-367; Torracó 2016, 404-424). Vertaus palapelin tekoon on osuva, sillä prosessi vaatii kykyä liikkua kokonaisuuden ja osasten välillä joustavasti ja luovasti.

Kirjallisuuskatsauksia on erilaisia ja niitä käytetään erilaisiin tarkoituksiin. Kirjallisuuskatsaukset voidaan karkeasti jakaa kolmeen päätyyppiin: kuvaileva- ja systemaattinen kirjallisuuskatsaus sekä meta-analyysi. Kussakin kirjallisuuskatsauksen tyypissä on omat metodiset ja menetelmälliset erityispiirteensä. Kuvailevat kirjallisuuskatsaukset ovat yleisesti käytettyjä ja tutkimuskohdetta voidaan kuvata laaja-alaisesti. Kuvailevista kirjallisuuskatsauksista voidaan erottaa narratiivinen ja integratiivinen katsaus. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus tiivistää tietystä aihepiiristä aiempien tutkimusten oleellisen sisällön. Integroiva kirjallisuuskatsaus on tutkijalle osuva valinta, kun tutkimuskohdetta halutaan kuvata monipuolisesti, tuottaa siitä uutta tietoa ja ideoita tai nostaa tutkimuksista esille kliinisesti merkittäviä kysymyksiä tai suuntaviivoja käytännön työhön. Aineistona voidaan yhdistää laajasti kokemuksellista ja ei-kokemuksellista tutkimustietoa. Toisaalta rajoituksena voidaan pitää tutkimusmenetelmän vaativuutta aloittelevalle tutkijalle (Aveyard 2019, 49, 140; Salminen 2011, 6-11; Torracó 2016, 404-405.) Kirjallisuuskatsausten merkitys sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla on lisääntynyt, sillä kirjallisuuskatsaus mahdollistaa yleiskatsauksen saamisen tiettyyn tutkimusalueeseen ja samalla voidaan päivittää ammattilaisten tietoa tiettyyn aihealueeseen. Sosiaali- ja terveydenhuollossa on tullut yhä tärkeämmäksi

hyödyntää ns. näyttöön perustuvia käytänteitä ja tästäkin syystä kirjallisuuskatsausten merkitys luotettavan tiedon kerääjänä on kasvanut. Samalla myös kirjallisuuskatsauksen merkitys omana tutkimusmenetelmänä on kasvanut (Aveyard 2019, 4-11.)

Tutkielmani tarkoituksena on lisätä tietoa ja ymmärrystä siitä, miten sosiaalityö voi tukea perheiden posttraumaattista kasvua. Tutkimusaineistona käyttämäni artikkelit on kerätty tieteellisistä aikakauslehdistä ja ne ovat vertaisarvioituja. Tässä tutkielmassa olen soveltanut integroidun kirjallisuuskatsauksen menetelmää, jonka koin parhaiten mahdollistavan oman tutkimusaineistoni monipuolisen tarkastelun. Omassa tutkimuksessani integroiva työote tulee näkyviin esim. laajassa tutkimuskysymyksen asettelussa ja monipuolisessa tutkimusaineistossa.

3.3. Aineistonkeruu ja tiedonhakuprosessi

Integroivaan kirjallisuuskatsaukseen kuuluu tutkimusaineiston selkeästi toteutettu ja raportoitu hakuprosessi. Hakuprosessissa käytetyt hakusanat ja -lausekkeet, tietokannat sekä hakustrategia sisäänotto- ja poissulkukriteereineen tulee tutkimuksessa esittää selkeästi ja luotettavasti, tehdyt valinnat on perusteltava (Aveyard 2019). Edellä mainittujen vaiheiden jälkeen päädyin sisällyttämään omaan tutkielmaani englanninkielistä materiaalia, sillä kotimaista materiaalia ei ollut tarjolla. Löysin jo koehauissa tutkimuskysymykseeni hyvin vastaavia maksullisia artikkeleita, mutta artikkelin maksuttomuuden olin määritellyt poissulkukriteeriksi; rajatakseni tutkimuksesta syntyviä taloudellisia kustannuksia. Kirjallisuuskatsaukset ja väitöskirjat suljin tutkimuksen ulkopuolelle, sillä halusin tutkimukseni artikkelien olevan keskenään tieteellisesti tasavahvoja. Aineistoni laadun varmistin ottamalla tutkimukseeni mukaan vain vertaisarvioituja artikkeleita. Rajasin tutkimuksien julkaisuajankohdan niin, että aineisto koostuu viimeisen kymmenen vuoden sisällä julkaistuista artikkeleista. Tutkimusaiheeni osoittautui sen verran tuoreeksi, että suurin osa tutkimuksista oli julkaistu viimeisen kahdeksan vuoden sisällä.

Tutkimuskysymykseni tarkentui syksyn 2021 loppupuolella ja tämän jälkeen tein useita koehakuja yhteiskuntatieteiden kannalta keskeisiin elektronisiin tietokantoihin. Varmistin, että löydän riittävästi omaan tutkimuskysymykseeni sisältörikkaasti vastaavia artikkeleita. Sisään- ja ulossulkukriteerien määrittäminen auttoi seulomaan oman tutkimuskysymyksen kannalta oleelliset artikkelit. Näiden hakujen pohjalta listasin varsinaista hakua varten parhaat tietokannat ja hakulausekkeet. Konsultoin samalla kirjaston informaatikkoa ja tarkensimme hakulauseen kirjoitusasua sekä karsimme tietokantojen määrää. Monien koehakujen jälkeen minulle oli syntynyt alustava kuva odotettavissa olevista löydöksistä sekä edessä olevista valinnan paikoista. Tunnistin, että tulee olemaan haastavaa löytää artikkeleita, joissa kohderyhmänä on selvästi perhe ja asiaa on käsitelty sisältörikkaasti juuri sosiaalityön näkökulmasta. Toteutin jälleen useita koehakuja kirjaston suosittamiin, oman tiedekuntani tietokantoihin syyskauden 2021 aikana. Käytin koehauissa kokoamiani hakusanoja sekä kokeilin erilaisia rajauksia ja hakulausekkeita.

Päädyn tekemieni koehakujen sekä kirjaston konsultaation jälkeen suorittamaan varsinaisen tiedonhaun tietokannoista 6.-15.2.2022. Käyttämäni tietokantoja olivat yhteiskuntatieteille keskeisesti suositellut tietokannat: *Social Science Premium Collection (ProQuest)*, *Academic Search Ultimate (EBSCO)*, *Sociology Source Ultimate (EBSCO)*, *Social Service Abstracts*. Lisäksi käytin monitieteisiä tietokantoja: *Sage Journals Online*, *Scopus (Elsevier)*, *Springer Link*, *Taylor & Francis Online* ja *Wiley Online Library*. Lähialojen tietokannoista olivat käytössä: *PILOTS: Published International Literature On Traumatic Stress*, *PsycINFO (Ovid)* ja *PubMed*. Lopulliseksi hakulausekkeeksi muodostui: *trauma* OR (trauma-informed* OR traumainformed*) AND "social work*" AND (strategy OR framework* OR practice OR intervention OR service OR model OR approach) AND (intergenerational* OR famil*) AND (posttraumatic growth* OR post-traumatic growth*)*. Ennen varsinaista tiedonhakua täsmensin vielä tutkimukseni sisäänotto- ja poissulkukriteerit (ks. Taulukko 1). Päätin alussa pitää sisäänottokriteerit väljempänä, jotta mitään oleellista ei vahingossa sulkeutuisi pois. Tutkimusartikkelien hyväksymisprosessin edetessä tarkastelin tutkimusartikkeleita yhä kriittisemmin; pitäen mielessä sisäänottokriteerit. Viimeisessä vaiheessa eli kokotekstiluvussa olin varsin kriittinen aineiston

sisältörikkauden kanssa erityisesti sosiaalityön osalta. Sosiaalityön osalta edellytin muutakin kuin pelkän maininnan tai lyhyen kuvauksen sosiaalityön tärkeydestä.

Taulukko 1. Tutkimusaineiston sisäänotto- ja poissulkukriteerit

SISÄÄNOTTOKRITEERIT	POISSULKUKRITEERIT
vastaa tutkimuskysymykseen	ei vastaa tutkimuskysymykseen
vertaisarvioitu tutkimusartikkeli, joka on julkaistu jossain tieteellisessä aikakauslehdessä	ei vertaisarvioitu tutkimusartikkeli, joka on julkaistu jossain muussa kuin tieteellisessä aikakauslehdessä
tutkimuksen kohteena on perhe, huomioiden perheiden monimuotoisuus. Tutkimuksen kohteena voi myös olla jokin työntekijäryhmä, joka työskentelee perheiden kanssa ja tarkastelee tilannetta selkeästi perhenäkökulmasta	tutkimuksen kohteena on jokin muu kuin perhe
tutkimus toteutuu suoraan tai pääosin sosiaalityön kontekstissa ja sosiaalityön näkökulma on vahvasti mukana	tutkimus toteutuu ensisijaisesti jossain muussa kuin sosiaalityön kontekstissa tai sosiaalityön näkökulma ei ole löydettävissä/ vain mainittuna esillä
englanninkielinen artikkeli	artikkelin kieli on jokin muu kuin englanti
julkaistu vuonna 2012 tai sen jälkeen	julkaistu ennen vuotta 2012
koko teksti on saatavilla maksutta	maksullinen artikkeli
artikkeli pohjautuu tutkittuun tietoon ja todelliseen tutkimukseen tai taustalla on vahvaan tieteelliseen kokemukseen perustuva alkuperäisartikkeli	artikkeli ei pohjautu tutkittuun tietoon vai vahvaan kokemukseen ja tieto ei ole ensikäden tietoa.

Taulukossa 2. avaan tiedonhakuprosessiani sekä tutkimusartikkelien hyväksymisprosessista tietokannoittain. Ensimmäisessä haussa käytin muodostamaani hakulauseketta, jolloin yhteenlaskettu tutkimusartikkelien määrä 9615. Seuraavassa vaiheessa käytin hakulausekkeen lisäksi muodostamiani sisäänotto- ja poissulkukriteereitä, jolloin tutkimusartikkelien yhteenlaskettu määrä oli 537. Tällöin mukaan tulivat vertaisarvioidut englanninkieliset tutkimusartikkelit, jotka olivat maksuttomia ja kokoteksti oli saatavilla sekä artikkeli oli julkaistu ennen vuotta 2012. Mainittakoon, että esim. maksuttomuus poisti haustani useita mielenkiintoiselta vaikuttavia artikkeleita. Osa tutkimusartikkeleista karsiutui selkeästi jo otsikon perusteella. Yllättävän monen artikkelin kohdalla tutkimuksen kohderyhmä ei tässä vaiheessa selvinnyt eikä myöskään sosiaalityön osuus kokonaisuudessa tai sen sisältörikkkaus.

Esihakujen perusteella minulla oli syntynyt ennakkokäsitys siitä, että tutkimusaiheeseeni sisältöriikkaasti ja monipuolisesti vastaavia artikkeleita oli niukasti saatavilla ja siksi päätin varmuuden vuoksi ottaa jatkoon kaikki artikkelit, jotka vastaisivat ainakin väljästi tutkimuskysymykseeni. Toivoin tässä vaiheessa saavani kasaan tutkimusaineiston, jossa perheiden monimuotoisuus olisi läsnä

ja/tai perheenjäseniä olisi tutkimuksessa ainakin kahdessa polvessa. Otin tässä vaiheessa varmuuden vuoksi mukaan myös artikkeleita, joissa kohderyhmänä oli pelkästään äitejä ja/tai isiä ja lapset puuttuivat. Jätin pois artikkeleita, jotka toteutuivat esim. koulukontekstissa ja jossa kohderyhmänä olivat pelkästään lapset ja/tai nuoret ja josta puuttui perhe- ja/ tai sosiaalityön konteksti. Poistin myös artikkeleita, joiden sisältö tarjosi mielenkiintoista sisältöä perheiden posttraumaattisen kasvun tukemiseen, mutta jotka toteutuivat kuitenkin pääsääntöisesti tai täysin jossain muussa kuin sosiaalityön kontekstissa: esim. terveydenhuollon, psykologian tai psykiatrian konteksteissa. Koska sosiaalityön luonteeseen kuuluu toimiminen moniammatillisissa verkostoissa, koitin varoa poistamasta artikkeleita, joissa sosiaalityö oli osana tutkimusta. Poistin mukaan eksyneet kirjallisuuskatsaukset ja duplikaatit (12).

Kokotekstilukuun siivilöityi kaikkiaan 152 artikkelia. Numeroin artikkelit abstraktilukuvaiheessa ja merkitsin artikkelit, jotka vastasivat mielestäni sisältörikkaasti tutkimuskysymykseeni ja vaikuttivat lupaavilta. Lisäsin kysymysmerkin silloin, kun tutkimuksen kohderyhmä ja/tai sisältörikkaus sosiaalityön osalta oli jäänyt epäselväksi. Luin ensin läpi kysymysmerkillä varustetut artikkelit, jolloin artikkelien määrä alkoi nopeasti karsiutua. Kiinnitin erityistä huomiota sosiaalityön sisältörikkauteen sekä peilasin artikkelia kokonaisuudessaan tutkimuskysymykseeni. Tarkastelin kriittisesti tutkimuksien tarkoituksia ja tutkimustuloksia. Monet artikkelit karsiutuivat pois, sillä sisältö sosiaalityön osalta oli ohutta tai jäi pelkkiin lyhyisiin mainintoihin sosiaalityön tärkeydestä. Jatkoin edelleen artikkelien merkitsemistä, sillä kokotekstiluvun jälkeen oli edessä lopullisen tutkimusaineiston valinta. Tässä vaiheessa artikkeleita oli yhteensä 39. Ennen lopullista tutkimusaineiston valintaa päätin ottaa jatkoon artikkelit, joissa olisi mukana sekä aikuisia että lapsia ja jossa palvelut olisi suunnattu kokonaisvaltaisesti perhettä palvelemaan. Sosiaalityön sisältöä ja pohdintoja tarkastelin tässä vaiheessa erityisen kriittisesti ja lopulliseen tutkimusaineistoon pääsivät mukaan tutkimusartikkelit, jotka täyttivät sisäänottokriteerit mahdollisimman sisältörikkaalla tavalla. Lopullinen tutkimusaineistoni koostuu 11 tutkimusartikkelista ja se löytyy luokiteltuna Liitteestä (Taulukko 2). Artikkelien huolellinen merkintä mahdollisti

tarkistuskierröksen. Tarkistuskierröksellä en tehnyt muutoksia lopullisiin valintoihini.

Taulukko 2. Tutkimusartikkelien hyväksymisprosessi tietokannoittain

Tietokanta	Hakutulos hakulausekkeen mukaan	Hakutulos huomioiden määritellyt sisäänotto- ja poissulkukriteerit	Hakutulos abstraktiluvun jälkeen	Hakutulos kokotekstiluvun jälkeen	Valittu tutkimusaineisto
Social Science Premium (ProQuest)	5228	121	53	12	2
Academic Search Ultimate (EBSCO)	47	39	11	2	3
Sociology Source Ultimate (EBSCO)	14	8	6	3	
Social Service Abstracts (ProQuest)	5912	372	58	16	5
Sage Journals Online	640	29	12	0	
Scopus (Elsevier)	190	34	6	0	
Taylor & Francis	1275	13	1	0	
Wiley Online Library	1001	66	16	6	1
PILOTS: Published International Literature On Traumatic Stress	3	0	0	0	
PsycINFO (Ovid)	585	15	0	0	
PubMed	4	4	0	0	
Yhteensä:	9615	537	164	39	11

3.4. Tutkimusaineiston kuvaus ja arviointi

Edellä kuvatun tiedonhakuprosessin jälkeen tutkimusaineistoni oli vihdoin koossa. Aveyardin (2019, 99-132) mukaan tutkija voi pitää noin kymmentä tutkimusartikkeliä riittävänä saaliina. Omaan aineistoon tutustutaan huolella sekä

arvioidaan artikkeleiden vahvuuksia ja heikkouksia. Vahvuutena voi olla esim. tutkimuksen metodi tai tutkijan esittämä kriittinen arvio. Arviointia selkiyttää artikkeleista tehtävä taulukkomuotoinen yhteenveto, jonne dokumentoidaan tutkijan ja tutkimuksen tarkat tiedot, otsikko sekä tutkimuksen päätarkoitus ja pääasialliset löydökset ja mahdollinen kritiikki. Taulukointi auttaa tarkastelemaan tutkimusaineistoa kokonaisuutena ja samalla hahmottuvat tutkimusten erilaiset lähestymistavat, samankaltaisuudet ja erilaisuudet. Tutkimusartikkelieni kuvaus löytyy liitteestä (Taulukko 3). Seuraavassa kuvaan tiivistetysti aineistoni taustoja.

Tutkimusten julkaisumaat ja -vuodet. Tutkimusaineistoni viisi artikkelia on julkaistu USA:ssa ja kaksi Kiinan erityishallintoalueella Hong Kongissa. Lisäksi mukana yksittäiset tutkimukset Australiasta, Englannista, Israelista ja Kanadasta. Englanninkieliset maat ovat vahvasti edustettuina, mihin varmasti osaltaan vaikuttaa sisäänottokriteerinä määrittelemäni englannin kieli. Tutkimukset on julkaistu vuosina 2014-2022. Vuosien 2014-2016 aikana julkaistuja artikkeleita oli yhteensä neljä ja vuosien 2018-2022 aikana julkaistuja yhteensä seitsemän. Suurin osa artikkeleista oli siis varsin tuoreita ja tätä selittänee osaltaan tutkimuskohteeni tuoreus. Tutkimusten julkaisukanavat. Tutkimusaineistoni kaikki artikkelit on julkaistu tieteellisissä aikakauslehdissä. Tutkimuksissa käytetyt menetelmät. Suurin osa eli yhteensä kuusi tutkimusta oli toteutunut erilaisina haastattelututkimuksina (online-haastattelu, puhelinhaastattelut ja syvähaastattelu), yksi osallistavana toiminnallisena tutkimuksena, yksi mixed-method menetelmänä, yksi tapausesimerkkinä ja yksi esitteli työvälinettä (perheympyrä) vignetin avulla. Lisäksi mukana oli yksi kvantitatiivinen artikkeli, jossa analyysimenetelmänä oli regressioanalyysi. Teemoittelua oli tutkimusmenetelmänä hyödyntänyt kolme artikkelia. Informantteina toimivat kolmessa tutkimuksessa aikuiset selviytyjät, kuudessa tutkimuksessa äidit ja kahdessa tutkimuksessa ammattihenkilöt (sosiaalityöntekijä, mielenterveyshoitaja tai hoitokoordinaattori).

Tutkimukset olivat hyödyntäneet monipuolisesti erilaisia teorioita ja viitekehyksiä. Yksi tutkimus oli sitoutunut systeemiseen perheterapiaan, kaksi kiintymyssuhdeteoriaan, kaksi puolestaan voimavaraistavaan viitekehukseen, yksi eksistentiaalis-narratiiviseen viitekehukseen, yksi hermeneuttis-

fenomenologiseen viitekehykseen, yksi bioekologiseen viitekehykseen ja kaksi posttraumaattisen kasvun viitekehykseen. Kaksi tutkimusta painotti ennaltaehkäisyä ja kolme suhdeperustaisuutta. Yksi tutkimus oli toteutettu osallistavana toiminnallisena tutkimuksena. Tutkimukset sijoituivat erilaisiin toimintakonteksteihin. Kolme tutkimuksesta käsitteli (luonnon)katastrofista selviytymistä. Kolme artikkelia sijoittui terveyssoseaalityön kontekstiin, yksi armeijan, kaksi lähisuhdeväkivallan, yksi päihteidenkäytön historian ja yksi selkeästi traumamuistojen työstämisen kontekstiin. Taustalla oli erilaisia teorioita. Yksi tutkimusartikkeli pohjautui systeemiseen perheterapiaan, kaksi voimavaraistavaan viitekehykseen, kaksi artikkelia ankkuroitui kiintymyssuhdeteoriaan, yksi bioekologiseen viitekehykseen, kaksi painotti ennaltaehkäisyä, neljä tutkimusta hyödynsi posttraumaattisen kasvun viitekehystä. Tutkimuskysymyksen näkökulmasta posttraumaattisen kasvun viitekehystä hyödyntävät tutkimukset antoivat parasta sisältökuvausta siihen, miten perheiden posttraumaattinen kasvu ilmenee ja miten tätä kasvua voidaan tukea soseaalityön keinoin. Aineistoni vahvuutena pidän sen systematisoitua hakua huolellisine esihakuineen.

3.5. Aineiston analyysi ja tulkinta

Aineiston kriittisen tarkastelun jälkeen tutkimusprosessissa edetään aineiston analysointiin. Vaikka tutkimusprosessista voidaan erottaa erillinen analyysivaihe, tulee analyysia tapahtua koko tutkimusmatkan ajan (Aveyard, 2019, 133). Varsinaista analyysia voidaan pitää tutkimuksen tärkeimpänä ja toisaalta myös mielenkiintoisimpana vaiheena. Analyysin tarkoituksena on kuvailla, keskusteluttaa, arvioida ja selittää valitun aineiston sisältöä ja luonnetta sekä asioiden välisiä suhteita (Aveyard 2019, 177; Matthews & Ross 2010, 317-319; Torracco 2005, 361-363.)

Tässä tutkimuksessa aineisto analysoidaan teemoittelemalla. Teemoittelussa aineistosta tunnistetaan ja nostetaan esiin tutkimuskysymyksen vastaavia teemoja: teemoja vertaillaan keskenään ja tulkitaan. Löydetyt teemat vastaavat esitettyyn tutkimuskysymyksen eri tavoin ja eri näkökulmista. Teemoittelun yhteydessä voidaan pohtia miten esim. käytetyt tutkimusmenetelmät ovat

muovanneet tutkimustuloksia. Artikkelien samankaltaisuuksia ja erilaisuuksia tulee tutkia, pyrkiä luomaan uudenlainen kokonaisuuden tulkinta ja integrointi sekä tunnistaa kokonaisuudesta uusia merkityksiä. (Aveyard, 2019, 133-152; Eskola & Suoranta 2014, 175-181, Puusa & Juuti 2020, 157-172.) Teemat muodostuvat ennen kaikkea analyysin tuloksena, eivät ennako-oletusten ohjaamana (Juhila, 2022).

Luin artikkeleita ensin kokonaisuuksina; muodostaakseni sisällöistä jonkinlaista yleiskuvaa. Artikkelien läpilukujen jälkeen aloin jäsentää artikkelien keskeistä sisältöä ja sitä, miten eri tavoin ne lähestyivät tutkimuskysymystäni. Tein itselleni taulukon, johon hahmottelin sosiaalityöstä nousevia teemoja. Taulukon avulla alkoivat hahmottua kaikissa artikkeleissa esiintyvät teemat kuten esimerkiksi sosiaalityölle ominainen pyrkimys toimintakyvyn tukemiseen, muutoksen mahdollistaminen, traumatietoinen työote eri tavoin painottuneena sekä vahvuusperustaisuus. Samoin taulukon avulla hahmottuivat artikkelien erilaisuudet kuten esimerkiksi toiminta mikro-, meso- ja makrotasoilla, erilaiset toimintakontekstit ja toiminnan koordinoinnin eri tasot. Kokeilin erilaisia jäsentelyjä ja päädyin lopulta tuloslukuni mukaisiin teemoihin.

3.6. Tutkimuksen eettiset näkökulmat

Eettisyys kuuluu oleellisena osana laadukkaaseen ja luotettavaan tieteelliseen tutkimukseen. Tuomen ja Sarajärven (2018, 147-157) mukaan kaiken tieteellisen tutkimuksen tulee olla eettisesti kestävä ja tämä tarkoittaa mm. sitä, että tutkimussuunnitelma on laadukas, tutkimusasetelma sopiva sekä tutkimuksen raportointi on selkeää. Tutkija on Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK 2019) ohjeistukset ja noudattaa tiedeyhteisönsä tunnustamia toimintatapoja läpi koko tutkimusprosessinsa. Tutkija on rehellinen ja tarkka omassa tutkimustyössään sekä tutkimustyönsä esittämisessä ja arvioinnissa. Tiedonhankinnassa, tutkimus- ja arviointimenetelmissä tulee noudattaa eettisesti kestäviä menetelmiä sekä toimia avoimesti omien tutkimustulostensa julkaisemisessa. Vuori (2022) muistuttaakin, että tutkimuksen eettisyyteen sisältyvät tutkijan käyttämät toimintatavat läpi tutkimusprosessin.

Ihmistieteissä toteutettavassa laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen eettisyys alkaa jo aiheenvalinnasta. Tutkimuksen eettisyys on vastaantulevien ongelmien pohdintaa ja rehellistä pulmien ratkaisua. Ihmistieteiden yleisiä eettisiä periaatteita ovat mm. ihmisarvon, yksityisyyden ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen. Sosiaalityöllä on vahvat yhteyden käytäntöön ja yksi keskeinen periaate on sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Kirjallisuuskatsauksen kautta tuotettavan tiedon on mahdollista nostaa esiin esim. hyväksi havaittuja käytäntöjä tai epäkohtia tutkimuskohteestaan. Sosiaalityön tutkimus -tässä tapauksessa kirjallisuuskatsaus- voi nostaa yleiseen tietoisuuteen haavoittuvassa asemassa olevien ihmisryhmien näkökulmaa. Näin tutkimus on jo lähtökohtaisesti yhteensopiva sosiaalityön arvojen: kuten yhdenvertaisuuden edistämisen, yhteisvastuun ja ihmisoikeuksien kanssa.

Toivon omien tutkimustulosteni antavan oman panoksensa traumatisoituneille perheille tarjottavaan tukeen. Toivon oman työni myös rohkaisevan perheiden traumojen äärellä työskenteleviä sosiaalityöntekijöitä ja muita alan toimijoita. Sosiaalityö voi ottaa paikkansa osana monitoimijaista toimintaympäristöä, aktiivisena toimijana ja yhteyksien vahvistajana. Aloitin tutkimukseni eettisyyden huomioimisen perehtymällä tutkimuseettiseen ohjeistukseen jo heti graduseminaarin alussa ja ennen varsinaiseen omaan tutkimusprosessiin ryhtymistä. Perehtymistä tukevaa materiaalia oli hyvin tarjolla yliopiston tietokannoissa ja graduseminaarin materiaaleissa. Tarkistin ohjeistusta aina tutkimuksen eri vaiheissa ja näin toimimalla, koen samalla noudattaneeni hyvää tutkimusetiikkaa. Olen pyrkinyt esittämään oman tutkimussuunnitelmani ja tutkimusasetelmani mahdollisimman selkeästi ja avoimesti sekä raportoimaan tutkimustulokset sellaisena kuin ne tutkimusartikkeleissani on esitetty. Tämän turvaamiseksi olen kääntänyt tutkimusartikkelini huolellisesti, jotta tutkimusartikkelien näkökulmat ja väitteet tulisivat esiin sellaisina kuin ne on artikkeleissa esitetty eivätkä esim. omat tulkinnat tai tekstien väärymmärtämiset vaikuttaisi tutkimustuloksiin. Aineiston haun ja siihen liittyvän tiedonhakuprosessin olen esittänyt avoimesti ja kertonut valintoihini liittyvät perustelut. Lisäksi selkeästi esitetyt taulukot. Lähdeviitteissä olen pyrkinyt tarkkuuteen.

4. SOSIAALITYÖN KEINOJA TUKEA PERHEIDEN POSTTRAUMAATTISTA KASVUA

Aineistoni perusteella voidaan sanoa, että sosiaalityö voi monin eri tavoin tukea perheiden posttraumaattista kasvua. Traumaattisten tapahtumien yhteydessä perheissä tapahtuu monen tasoisten yhteyksien ja suhteiden katkeamista ja sosiaalityö voi ottaa paikkansa monitoimijaisessa ympäristössä parhaimmillaan juuri *katkenneiden yhteyksien ja yhteistyön vahvistajana*. Tutkimusaineistoni perusteella sosiaalityön keinot tukea perheiden posttraumaattista kasvua voidaan jakaa neljään teemaan: yhteisön toipumisen tukeminen, vertaistuen mahdollistaminen, terapeutin työstäminen ja haastavien siirtymien tuki. Artikkeleista löytyi useita kaikille artikkeleille yhteisiä piirteitä sekä eroavaisuuksia, joita seuraavaksi avataan. Kaikkiaan neljä artikkelia oli hyödyntänyt posttraumaattisen kasvun viitekehystä. Posttraumaattisen kasvun tukemiseen liittyviä piirteitä löytyi kuitenkin muistakin teoreettisista viitekehyksistä ammentavista artikkeleista. Koska tutkimuskysymykseni liittyy perheiden posttraumaattiseen kasvuun ja sen tukemiseen; kerron aina kunkin teeman kohdalla; miten perheiden posttraumaattista kasvua on viitekehysten mukaisesti tarkemmin kuvattu.

4.1 Yhteisön toipumisen tukeminen

Tämän teeman alle asettuvat kolme artikkelia sijoittuivat kaikki erilaisiin luonnonkatastrofikonteksteihin ja sosiaalityön toimet painottuivat selkeästi makrotasolla, yhteisön toipumista ja kasvua tukien. Missouri tornadoa ja Victorian pensaspaloja käsittelevät artikkelit (First, First & Stevens ym. 2018; Harms, Abotomey & Rose ym. 2018) olivat hyödyntäneet posttraumaattisen kasvun viitekehystä ja jälkimmäinen lisäksi suhdeperustaisuutta. Intian valtameren tsunamia käsittelevä artikkeli oli hyödyntänyt bioekologista viitekehystä, joka auttaa tunnistamaan eri tekijöiden välisiä yhteyksiä (Augustine 2014). Pensaspaloja käsittelevä artikkeli oli erityisen kiinnostunut

posttraumaattisen kasvun viitekehysten tutkimustulosten hyödyntämisestä sosiaalityössä ja pyrki operationalisoimaan psykososiaalisia ponnisteluita perheiden toipumisen tueksi. Harmsin ym. (2018) mukaan posttraumaattisen kasvun viitekehys mahdollistaa sosiaalityölle ottaa puheeksi vahvuuksia ja positiivisia muutoksia sekä hyödyntää mekanismeja, jotka tukevat toipumista. Painopiste asetetaan yhteisön osallistamiseen, nostamalla esiin toipumisessa tarvittavia taitoja. Sosiaalityö voi yksilöihin keskittymisen sijaan koota ihmisiä yhteen. Posttraumaattisen viitekehysten mukaisesti sosiaalityön on keskeistä tunnistaa ja työskennellä rinnakkain sekä positiivisen kasvun mahdollisuuksien että negatiivisten vaikutusten kanssa (First ym. 2018; Harms ym. 2018). First ym. (2018, 16) muistuttaa sosiaalityöntekijöitä keskittymästä liikaa katastrofin jälkeisiin negatiivisiin (trauma)oireisiin tai esittämään vaatimuksia kasvusta. Toiminnassa tulee koko ajan pitää mielessä myönteisen kasvun mahdollisuus. Harms ym. (2018) muistuttaa sosiaalityöntekijöitä siitä, että kasvun ajatuksen ylläpitäminen ei saa olla esteenä vaikeista asioista puhumiselle.

Yhteisön toipumisen tukemisessa oli kauttaaltaan huomioitu traumatietoisuus. Katastrofikontekstissa traumatietoisuus korosti erityisesti yhteistyön ja vastavuoroisuuden tärkeyttä. Augustine (2014) korostaa sosiaalityöntekijöiden voimaannuttavaa roolia haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten ja perheiden kanssa. Katastrofikontekstiin sijoittuvat artikkelit toimivat kaikki perhekeskeisesti, ottaen koko perheen mukaan toimintaan yhteisössä. Yhteisön toipumisen ja kasvun nähdään toteutuvan suhteiden ja yhteyksien kautta. First ym. (2018, 15) tunnistaa epäviralliset verkostot, kuten perheen ja muut sosiaaliset verkostot tärkeiksi traumasta toipumista edistäviksi resursseiksi, joilta voi saada emotionaalista tukea sekä käytännön apua arkeen. Sosiaalityön on tärkeää tunnistaa ja tukea perheitä tukevia avainprosesseja, kuten esimerkiksi perheen joustavuutta (Augustine 2014, 494). Perheiden resurssit ja vahvuudet tunnistettiin sekä tuettiin perheenjäsenten välistä positiivista vuorovaikutusta, samoin kuin positiivista sopeutumista (katastrofin jälkeisiin) muuttuneisiin olosuhteisiin. Augustine (2014) sekä First ym. (2018) viittaavat perheen sisäisten ja ulkoisten resurssien kokoamisen tärkeyteen, jotta voidaan suojautua negatiivisilta vaikutuksilta.

Vahvuusperustaisuus toteutui kaikissa artikkeleissa *erilaisten taitojen vahvistamisena*. Sosiaalityöntekijät tarjosivat tukea uuteen tilanteeseen taitojen opettelussa sekä auttoivat aktivoivaan sellaisia vanhoja taitoja, jotka tukivat perheiden ja yhteisön toipumista. Edellä mainittuja taitoja voivat olla esimerkiksi erilaiset käsityöt ja luova kirjoittaminen tai rohkaisevan puheen pitäminen yhteisölle (First ym. 2018). Pensaspaloista selviytynyt mieshenkilö kuvaa tilannetta seuraavasti: *”se hyvä tästä kaikesta seurasi, että aiemmin piilossa olleet taidot... se mitä he saivat aikaan (yhteisön hyväksi) oli uskomatonta”* (Harms ym. 2018). Augustine (2014) painottaa (trauma)ammattilaisten tarvetta ponnistella sen eteen, että perheiden vahvuuksia ja resursseja voidaan tunnistaa. Samanaikaisesti toiminnan pääpaino pidetään vahvuusperustaisessa puheessa ja toiminnassa, joka mahdollistaa osallistumisen toimintaan. *...”otin suuren riskin, kun uskoin toisten puhetta omista vahvuuksista ja fiksuudesta. Lopulta minusta kehittyi todella taitava toimihenkilö”...* (Harms ym. 2018).

Yhteisön osallistaminen on kaiken kaikkiaan toiminnan fokuksessa. Posttraumaattisen kasvun viitekehys painottaa positiivisten muutosten ja musertavien kokemusten samanaikaisuutta ja rinnakkaiseloä. Yhteisötasolla tapahtuva toiminta painottaa yhteisön osallisuutta ja osallistamista (First ym. 2018; Harms ym. 2018). Yhteisötason toiminnassa painottuu muihin teemoihin verrattuna tarve koordinoita toimintaa ja palveluita muiden toimijoiden kanssa. Augustine (2014) toteaa koordinoinnin lisäävän sosiaalityön mahdollisuuksia vastata perheiden ja yhteisön monen tasoisiin tarpeisiin, huomioiden erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten tarpeet. Perheiden posttraumaattisen kasvun tuki voi toteutua yhteisön toipumista tukemalla. Perheen posttraumaattista kasvua kuvasi eräs pensaspalosta selviytynyt mies seuraavasti: *”...suhde puolisooni on nyt läheisempi...johtuen kuopasta, johon trauman seurauksena putosin ja josta sitten tulimme yhdessä pois...”* (Harms ym. 2018).

4.2 Vertaistuen mahdollistaminen

Tämän teeman alle asettuvissa artikkeleissa sosiaalityö tuki perheiden posttraumaattista kasvua vertaistukea mahdollistamalla. Artikkeleissa toiminta toteutui selkeästi mesotasoilla, erilaisina vertaisryhminä. Ryhmämuotoinen toiminta voi tukea ihmisten Artikkelinosallisuutta ja vahvistaa omaa toimijuutta. Vertaisryhmiin osallistujat olivat kolmessa tutkimusartikkelissa äitejä ja yhdessä artikkelissa vertaisryhmä toteutui äiti-lapsi kokoonpanossa. Artikkelit kiinnittyivät erilaisiin teorioihin ja viitekehyksiin. Yksi artikkeli oli selkeästi ankkuroitunut kiintymyssuhdeteoriaan, jonka mukaan kiintymyssuhdeprosessit sekä vanhemman ja lapsen välinen suhde nähdään keskeisenä traumasta selviytymisen näkökulmasta (Cohen, Pat-Horenczyk & Haar-Shamir 2014). Ryhmä toteutui äiti -lapsi kokoonpanossa ja ryhmän päätarkoituksena oli symbolisen leikin avulla vahvistaa leikillistä vuorovaikutusta äitien kanssa. Perheet elävät kroonisessa stressissä, johtuen toistuvista ohjusiskuista. Artikkelin vertaisryhmän toiminta voidaan liittää suhteisiin ja kehitykseen keskittyviksi teemoiksi. Toipumisen nähtiin suhdeperustaisesti tapahtuvan suhteissa. Kahden artikkelin vertaisryhmät toteutuivat lähisuhdeväkivallan kontekstissa. Toinen vertaisryhmistä oli kohdennettu lähisuhdeväkivaltaa kokeneille naisille vanhemmuus- ja turvallisuusohjelmana. Toinen vertaisryhmä oli suunnattu miehensä taholta lähisuhdeväkivaltaa kokeneille naisille ja heidän teini-ikäisille lapsilleen. Vanhemmuus- ja turvallisuusohjelma oli kiinnittynyt voimavaraistavaan viitekehykseen, jossa korostetaan muun muassa turvasuunnitelmaa, uhritumista ja selviytymiskeinoja (Rizo, Reynolds & Macy ym. 2016, 834). Edellä mainittu toinen tutkimus oli osallistava tutkimus, joka painotti ennaltaehkäisyä ja suhdeperustaisuutta. Kong (2020, 683) kuvaa sitä, miten voimauttavaa ryhmäläisille on saada jakaa oman elämänsä tarina, omalla tavallaan. Vertaisryhmä auttoi työstämään koettua lähisuhdeväkivaltaa ja hyväksikäyttöä identiteettityöskentelyn avulla.

Neljäs vertaisryhmä oli kiinnittynyt eksistentiaalis -narratiiviseen viitekehykseen. Vertaisryhmä mahdollisti päihteitä käyttäville äideille identiteettityöskentelyä, omien elämäntarinoiden jakamisen kautta. Identiteettityöskentelyssä omalle uhri-identiteetille on mahdollista löytää uudenlaisia, positiivisempia tulkintoja.

Vertaistuen avulla on mahdollista haastaa dominoivia kulttuurisia käsityksiä esimerkiksi äitiydestä. Eräs ryhmän äiti kuvaa omaa muuttunutta tilannettaan ja posttraumaattista kasvuaan vanhempana seuraavasti: ...”(oma) kasvanut itsearvostukseni itsestäni äitinä”... (To, Lau & So ym. 2021). Identiteetti ja muutostyöskentely puolestaan liittyvät keskeisesti sosiaalityön viitekehyksiin ja keskeisiin tavoitteisiin. Mahdollistamalla vastapuhetta ja vastakokemuksia identiteettityöskentely voi haastaa uhrilähtöistä identiteettiä ja kannustaa kohti positiivisempaa selviytyjäidentiteettiä (Rizo ym. 2016, Kananoja, 2017).

Vertaisryhmissä traumatietoinen työote oli kauttaaltaan huomioitu ja kolmessa tutkimuksessa painotettiin erityisesti voimaannuttamista. Traumatietoisesti vertaistukea voidaan pitää keskeisinä turvallisuuden ja toivon turvaajina (SAMHSA, 2014). Rizo ym. (2016) kannustavat sosiaalityöntekijöitä suosimaan strategioita, jotka ovat keskittyneet voimaannuttamiseen ja itsetunnon lisäämiseen. Lisäksi jaetun vallan nähdään mahdollistavan voimaannuttamista ja voimaantumista. Kongin (2020) mukaan identiteettityöskentely on voimauttavaa vain, mikäli työskentely toteutuu myötätuntoisissa ja tasavertaisissa suhteissa. Traumatietoisesta työskentelystä voidaan SAMHSA:n (2014, 11) mukaan sisällyttää ”oman äänen kuuluville saaminen”. Lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden äitien ”*Chungsangje*”- identiteetti ilmentää oman äänen kuuluville tuleamista (uudelleen)rakennetun diskurssin avulla (Kong, 2020). Naisille suunnatut vertaisryhmät tunnistivat tarpeen luoda traumatietoisesti sukupuolisensitiivistä toimintaa, joka huomioi naisten tarpeet vertaisryhmässä (SAMHSA, 2014; Kong 2020; Rizo ym. 2016).

Perhekeskeinen työote oli mainittu ja huomioitu kaikissa vertaistuen artikkeleissa. Vertaisryhmässä yhteisvanhemmuuden haasteita on syytä pitää aktiivisesti esillä ja koko perhe tulisi ottaa mukaan työskentelyyn (Rizo ym. 2016; To ym. 2021; Cohen ym. 2014). Kaikissa vertaistuen artikkeleissa vanhemmuuden tuki oli mainittu ja se oli myös vertaisryhmien keskeinen tavoite. Vanhemmuutta voidaan tukea suoraan vanhemmille suunnattavalla tuella sekä tukemalla lapsia vanhempien kautta. Suhdeperustaisuus toteutui vertaisryhmissä jaettujen (trauma)tarinoiden kautta, missä muutoksen ja toipumisen nähtiin toteutuvan nimenomaan suhteissa ja suhteiden kautta (Cohen ym. 2014; Kong 2021; Rizo

ym. 2016; To ym. 2020). Mikä oli suhteissa haavoittunut, voitiin korjaavilla kokemuksilla vahvistaa nimenomaan suhteissa. Vertaisryhmissä vahvuusperustaisuus oli nostettu esillä ja erityisesti lähisuhdeväkivallan yhteydessä sitä painotettiin. Äiti-lapsiryhmässä vahvuusperustaisuus näkyi ryhmätapaamisten voimauttavissa iskulauseissa ja positiivisten tunteiden vahvistamisessa leikillisyyden avulla. Esimerkiksi yhtenä ryhmätapaamisen teemana oli: *”Voimme antaa lapsillemme kaksi lahjaa. Toinen on juuret ja toinen on siivet”* (Cohen ym. 2014).

Positiivista vanhemmuutta korostettiin välttelyn ja syyttelyn sijaan Cohen ym. 2014). Vahvuuksien, haavoittuvuuden ja avun tarpeen rinnakkaiselo nähtiin tärkeänä (Kong 2020). Erilaisten taitojen aktivoinnissa Kong (2020), Rizo ym. (2016) ja To ym. (2020) painottivat tunne- ja suhdetaitoja. Tunne- ja suhdetaidot valmistivat itseä kohtaamaan tulevia haasteita eri tavoin sekä myös auttamaan toisia (Kong 2020, 690). Eräs äiti kuvaa oppimiaan taitoja: *...”puhun tyttärelleni nykyään ystävällisesti... ja pitämällä tämän asenteen meistä tulee läheisempiä”* (To ym. 2020, 9). Vertaisryhmässä voidaan erilaisten teemojen avulla opettaa tunteiden ilmaisua ja niiden säätelyä sekä itsensä rauhoittamisen keinoja. (Cohen ym. 2014, 339-340). Vuorovaikutustaidot ja niiden opettelu nähtiin tärkeänä sekä valmentautuminen tulevaan (Cohen ym. 2014; Rizo ym. 2016; To 2021).

Kaikissa vertaisryhmissä painotettiin toiminnan merkitystä pitkäaikaisen toipumisen tukemisessa. Cohen ym. (2014) sekä Rizo ym. (2016) painottivat toiminnan räätälöintiä kohderyhmälle sopivaksi. Sosiaalityölle onkin ominaista muodostaa asiakkaan elämäntilanteesta ja muutostarpeista mahdollisimman kokonaisvaltainen käsitys ja pyrkiä sitten vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin yksilöllisesti ja oikea-aikaisesti (Kananoja, 2017). Rizon ym. (2016) mukaan räätälöidyt palvelut voivat mahdollistaa pitkäkestoisia, hyviä tuloksia. Tämän teemaryhmän artikkeleista ei löytynyt posttraumaattisen kasvun viitekehystä, mutta artikkeleista oli tunnistettavissa posttraumaattisen kasvun tunnusmerkkejä kuten: vahvistunut itseluottamus, kokemukset lisääntyneestä läheisyydestä toisten kanssa, uusien mahdollisuuksien tunnistaminen ja elämän kokeminen entistä syvemmin. Vanhemmuus- ja turvallisuusohjelmaan osallistunut äiti kuvaa muuttuneita suhteitaan seuraavasti: *...”tie on siis kauttaaltaan kuoppainen, mutta*

emme halua enää palata alkuun.... (Rizo ym. 2016). Ja...”*olin aiemmin niin yksinäinen ja vailla rakkautta. Halusin vain mennä ja löytää rakkautta...nyt minun täytyy osoittaa tyttärelleni rakkautta kaikissa tilanteissa*” (To ym. 2021,9).

4.3 Terapeuttinen työstäminen

Tämän teeman alle asettuvat artikkelit toteutuivat selkeästi terapeuttisen työstämisen konteksteissa. Sosiaalityön toimet painottuivat mikrotasoille, joissa yksittäinen perhe oli työn kohteena ja sosiaalityö tuki perheiden posttraumaattista kasvua terapeuttisesti työstäen sekä pitkäaikaista toipumista erityisesti painottaen. Toisessa artikkelissa työskentelyn kohteena olivat ensipsykoosin kohdanneet perheet, joille pyrittiin kohdentamaan mahdollisimman hyvää tukea hyödyntämällä posttraumaattisen kasvun viitekehystä. Toisessa artikkelissa tuettiin traumaperäisestä oireilusta kärsiviä lapsia ja työskentely tapahtui erikseen ja yhdessä vanhemman ja lapsen kanssa. Artikkelit olivat kiinnittyneet kiintymyssuhdeteorioihin. Kiintymyssuhteeseen pohjaava artikkeli oli ainoa artikkeli, jossa oli sanoitettu pyrkimys yhdistää hoito näyttöön perustuvaan teoriaan. Kiintymyssuhdeteorian mukaisesti työn tavoitteena on tunnistaa kiintymyssuhdetyyli ja mahdollistaa sen muuttaminen korjaavassa suhteessa. Sosiaalityön näkökulma painottaa ylisukupolvisten traumojen ennaltaehkäisyä ja traumojen siirtymistä seuraaville sukupolville. Em. teoria pyrkii em. teorian avulla antamaan sosiaalityölle lisää työkaluja kohdata komplisoituneiden perheiden tarpeita. Molemmat artikkelit kiinnittyivät terveystieteelliseen kontekstiin.

Ensipsykoosin kokeneiden perheiden kohdalla (posttraumaattisen) kasvun estäväksi tekijäksi tunnistettiin perheiden sisäistämät ”täydellisten perheiden” -mallit sekä perhettä (perheenjäsenen sairastumisesta) syyttävä puhe. Perheenjäsenen sairastuessa perhe saattaa nähdä vaikeutensa häpeällisenä ja pelottavana tai jotenkin ”viallisena”. Artikkelit ehdottaa sosiaalityön auttavan häpeän kokemusten purkamista ja samalla perheen sisäisen vuorovaikutuksen lisäämistä ja luottamuksen rakentamista. Posttraumaattisen kasvun viitekehys voi auttaa sekä perheitä että sosiaalityöntekijöitä näkemään, että vaikeista kokemuksista huolimatta perheissä voi tapahtua (posttraumaattista) kasvua. Sosiaalityöntekijöitä kannustetaan vauhdittamaan perheiden kasvuprosessia

ottamalla aktiivisesti puheeksi kasvun mahdollisuuden (Thornhill, Sanderson & Gupta 2022).

Molemmissa artikkeleissa perhekeskeisyys näkyi toiminnan kohdistamisena koko perheyksikköön, huomioiden yhteisvanhemmuuden. Traumatietoisuus oli molemmissa artikkeleissa huomioitu, mutta painottui hieman eri tavoin. Kiintymyssuhdetyöskentelyssä painotettiin erityisesti suhteiden turvallisuutta sekä voimaantumista oman äänen ja omien tarinoiden löytämisen kautta (Pleines 2019, 343). Ensipsykoosin kohdanneen perheen kanssa traumatietoisessa kohtaamisessa painottuivat luottamuksellisuus ja päätöksenteon läpinäkyväksi tekeminen. Aiemmat huonot kokemukset erilaisista palveluiden tuottajista toimivat kasvua estävinä tekijöinä ja näin toiminnan läpinäkyvyydellä oli merkittävä rooli luottamuksen syntymisessä. Luottamus puolestaan mahdollisti asioiden rehellisen tarkastelun. Tutkijat muistuttavat, että ammattilaisten tulee hyväksyä, että luottamuksen rakentaminen vie aikaa (Thornhill ym. 2022). Eräs perheenjäsen kuvaa kokemustaan seuraavasti: *...”on kuin tulppa olisi nyt poistettu ja saat luvan jakaa mielesi päällä olevia asioita”...* Sosiaalityöntekijöitä kehoitetaan välttämään kiirehtimistä, jotta perheet ja perheenjäsenet ehtivät kuunnella omia tarpeitaan ja saavat voiman osallistua omaa elämää koskevaan päätöksentekoon (Emt. 2022).

Terapeuttisen työstämisen kontekstissa painottuivat muihin teemoihin verrattuna palvelun räätälöinnin tärkeys suhteessa osallistujien tarpeisiin sekä työntekijän aktiivinen panos asiakkaan edun puolustamisessa ja esillä pitämisessä. Pleinesin (2019, 349) mukaan perheiden puolesta puhuminen ja heidän asioidensa aktiivinen puolustaminen yhdessä mahdollistavat muutosta. Perheiden äänen esillä pitäminen onkin erityisen tärkeää traumakontekstissa, jossa perheiden oma ääni on vaarassa hukkuu arjen haasteiden alle. Sosiaalityö voi vahvistaa perheen omaa ääntä vahvistamalla katkenneita yhteyksiä ja suhteita. Terapeuttisen työstämisen teemaryhmässä korostui suhdeperustaisuus ja sekä Pleines (2019) että Thornhill ym. (2022) toteavat muutoksen tapahtuvan korjaavissa suhteissa. Suhteessa oleminen voi mahdollistaa muutoksen kannalta merkittäviä keskusteluja, kuten: *”katso, miten hän (lapsi) ilahtuu halistasi”*. Edellä mainittu keskustelu mahdollistaa sen, että lapsi kokee tulleensa kuulluksi (Pleines, 2019).

Perheensisäisen vuorovaikutuksen lisääminen ja eräterveistä ihmissuhteista luopuminen tukivat perheiden toipumista (Thornhill ym. 2022). Vahvuusperustaisuus näkyy molemmissa artikkeleissa erityisesti siinä, että vanhemmuuden tuki rakennettiin tietoisesti vahvuuksille ja korostettiin positiivista vanhemmuutta. Oireisiin ja patologiaan keskittymisen sijaan keskityttiin perheen kasvua edistävien tekijöiden tukemiseen (Emt.). Erilaisten taitojen aktivoinnissa molemmissa artikkeleissa painottuivat erityisesti vuorovaikutus- ja tunnetaitojen opettelu ja lisäksi toinen artikkeli aktivoi vanhemmuustaitojen ohella rentoutustaitoja.

Molemmissa artikkeleissa tunnistettiin sosiaalityölle ominaiseen tapaan tarve räätälöidä ja kohdentaa perheelle sopivia palveluita, mikäli halutaan kohdata tehokkaasti perheiden komplisoituneita tarpeita ja ennaltaehkäistä ylisukupolvisia traumoja. Kiintymyssuhdeteoriaan tukeutuva artikkeli oli ainoa, jossa mainittiin erikseen työskentelyn yhteensopivuus sosiaalityön arvojen kanssa sekä pyrkimys näyttöön perustuvaan toimintaan. Löydös oli sikäli yllättävä, että Paasion (2017) mukaan sosiaalityössä usein edellytetään näyttöä vaikuttavuudesta ja kustannustehokkuudesta. Tässä teemaryhmässä toinen artikkeleista hyödynsi posttraumaattisen kasvun viitekehystä ja perheiden posttraumaattinen kasvu ilmeni mm. parantuneena vuorovaikutuksena perheenjäsenten välillä sekä perheensisäisen luottamuksen kasvuna esimerkiksi: *”...nyt olemme onnistuneet puhumaan painajaisista, joista ei ole ennen puhuttu...ja nyt on täysin ymmärrettävää, että hän toivoo meiltä lohdutusta, mutta myös pelkää meitä”*. Edelleen henkilökunta oli havainnut, että perheiden *”kyky sanoittaa sanatonta”* oli kehittynyt ja kehitys liittyi perheen sisäisen vuorovaikutuksen lisääntymiseen (Thornhill ym. 2022).

4.4 Haastavien siirtymien tuki

Tämän teeman alle asettuvat artikkelit toteutuivat armeijan ja terveystieteiden konteksteissa. Toisessa artikkelissa kohderyhminä olivat armeijan palveluksessa olevat perheenjäsenet, joita autettiin niin sanotun perheympyrä - työkalun avulla tunnistamaan omien voimavarojen ja vahvuuksien muutosta aikaansaavaa roolia sekä asioiden välisiä yhteyksiä (Freeman 2016.) Artikkelin taustateorian oli

systeminen perheteoria, joka mahdollistaa tarkastella perheen rakennetta, rajoja ja alasysteemejä. Perheympyrä -työkalun vahvuutena voidaan pitää armeijan pitkäaikaista kokemusta sosiaalityöstä perheiden parissa sekä työkalun soveltuvuus erityisesti vaikeissa elämäntilanteissa eläville perheille. Toisessa artikkelissa kohderyhmänä olivat äidit, joiden lapsilla todettu vakava sairaus haastoi vanhemman toimintakykyä. Artikkelin hyödynsi posttraumaattisen kasvun viitekehystä. Mantulakin ja Cadellin (2018, 121) mukaan sosiaalityöllä on vaarana keskittyä liikaa hoitamisen taakkaan, sen sijaan että nähtäisiin taakkojen ja kasvun rinnakkaiselon mahdollisuus.

Sosiaalityön tärkeä tehtävä on auttaa vanhempia kohtaamaan vanhemman roolin haasteita ja tarjota tukea toimintakyvyn parantumiseksi vahvuusperustaisesti. Edellä mainitut tutkijat suosittavat paradigman vaihtamista holistisempaan ja terveyslähtöisempään suuntaan ja suosittavat edellä mainittua posttraumaattisen kasvun viitekehystä. Molemmissa artikkeleissa sosiaalityö pyrki tukemaan perheenjäseniä haastavassa siirtymätilanteessa. Tämä teemaryhmä on erityisen mielenkiintoinen kaikessa arkisuudessaan. Grayn ja Webbin (2013) mukaan sosiaalityö arvioi ihmisten muutostarpeita ja pyrkii muodostamaan muutostarpeita vastaavan palvelukokonaisuuden. Sosiaalityö ottaa tässä luontevasti paikkansa luomalla vastakokemuksia syrjäytymiselle ja marginalisoitumiselle. Mikäli työntekijät eivät tunnista taakkojen ja kasvun rinnakkaiseloja, työntekijöillä on vaarana jatkaa traumasta johtuvaa ”yhteydettömyyttä” (Mantulak & Cadell 2018, 121). Sosiaalisen toimintakyvyn tukeminen voidaan tunnistaa yhdeksi sosiaalityön keskeisimmistä tavoitteista (Kananoja 2017; Gray & Webb 2013.) Muutosta koettiin löytämällä vanhempana olemiselle uusi tarkoitus: *...”elämä näyttäytyy nyt erilaisena ja tunnistan arjessa selvästi oman lapseni tarpeet”....* Sosiaalityö ottaa paikkansa yhteyksien vahvistajavana aktiivisessa muutostyöskentelyssä esimerkiksi perheympyrä-työkalun avulla, jossa perhekeskeisyys toteutuu yksittäistä perheenjäsentä siirtymässä tukien.

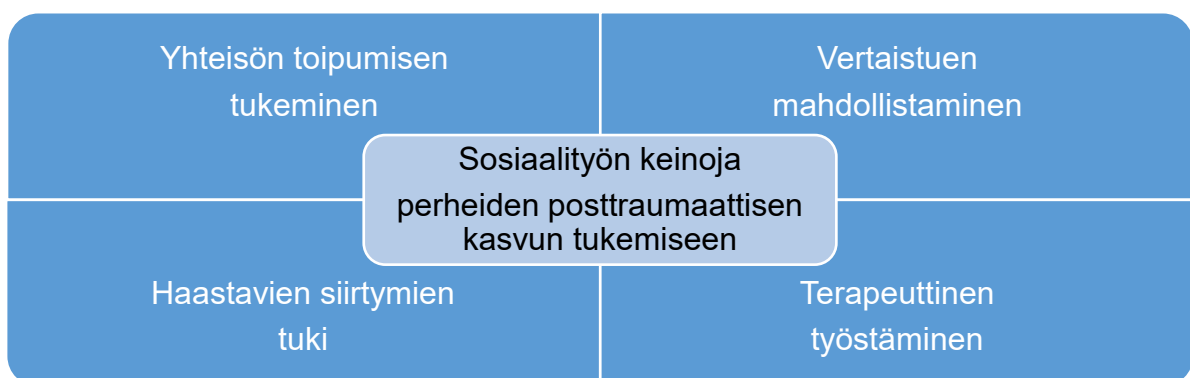
Molemmissa artikkeleissa toiminta on mikrotasoilla toteutuvaa, yksittäiselle perheenjäsenelle räätälöityä ja työskentely toteutuu selkeän työväliseen tai viitekehysten avulla. Artikkelissa vignetin avulla esitelty ”perheympyrä”- työkalu

on kehitetty armeijan tarpeisiin, mutta sitä voidaan käyttää myös muissa konteksteissa. Vahvuutena voidaan nähdä armeijan pitkäaikainen kokemus sosiaalityöstä perheiden parissa sekä artikkelin kirjoittajan pitkä työkokemus esitellyn työkalun toimivuudesta ja sen soveltuvuus erityisesti vaikeissa elämäntilanteissa eläville perheille (Freeman 2016.) Traumatietoinen työskentely painottui artikkeleissa yhteistyön tekemisen ja vastavuoroisuuden korostukseen. Edellä mainittu tutkija painottaa perheympyrä- työskentelyssä luottamuksellisen yhteistyösuhteen luomista. Vahvuuksiin keskittyminen ja onnistunut yhteistyö voivat tarjota sosiaalityöntekijälle ainutlaatuisen mahdollisuuden luotsata perheenjäseniä vaikeuksien läpi kohti merkityksellisempää elämää (Mantulak & Cadell, 2018).

Taitojen aktivoinnissa painottuivat tulevaan valmentamisen-, arvioinnin ja tunnetaitojen opettelu. Äidit oppivat esimerkiksi verenpaineen mittaamista ja dieeteistä huolehtimista, mikä oli oman lapsen terveyden näkökulmasta elintärkeää (Emt. 2018). Perheympyrän avulla oli mahdollista opetella arvioimaan sekä omia että yhteisön voimavaroja. Molemmat artikkelit mainitsivat erikseen pyrkimyksen kokonaisvaltaisuuteen ja eheyteen. Mantulak ja Cadell (2018) puhuvat perheiden tarpeiden kokonaisvaltaisesta diskurssista ja Freeman (2016) puolestaan siitä, miten tärkeää ihmisen on tunnistaa asioiden yhteyksiä, voidakseen kokea henkistä eheyttä. Mantulak ja Cadell (2018) painottavat vahvuusperustaisuutta. Sosiaalityölle ehdotetaan kasvun mahdollistajan roolia pitämällä yllä vaihtoehtoista terapeutista keskustelua, joka tunnistaa vaikeuksien keskellä myös kasvun mahdollisuuden. Samalla emt. ehdottavat paradigman siirtämistä kohti holistisempaa ja terveyslähtöisempää ajattelua. Eräs äiti kuvaa kokemustaan äitinä seuraavasti: *...”pystyt siihen ja sinusta kasvaa äiti, joka voi selviytyä kaikesta”...* Edelleen äidit kertovat, että olivat rohkaistuneet nostamaan oman lapsen tilannetta näkyväksi ja läheisten ihmissuhteiden tarjoamaa tukea oli opittu pitämään suuressa arvossa. Uudenlainen elämänarvostus oli löytynyt ja sitä voitiin kuvailla esim. sanomalla: *...”elämä ei enää ikinä palaa entiselleen, mutta nyt olemme matkalla johonkin uuteen. Uusi normaali – se ei ole paluuta vanhaan, vaan matkaa johonkin uuteen”.*

4.5 Yhteenveto: sosiaalityö yhteyksien vahvistajana

Yhteenveto täydentää analyysia ja rakentaa tutkimuskohteesta analyysin jälkeen kokonaiskuvaa. Aihepiiriä voidaan muotoilla uudella tavalla yhdistämällä olemassa olevat ideat uusiin ideoihin. Tutkimuksen punaiset langat vedetään yhteen ja keskitytään pääteemoihin, aiemman tulososion tarkan raportoinnin sijaan. Yhteenvedon avulla voidaan mm. kartoittaa nykytilaa, luoda uusia metateorioita sekä kehittää uusia malleja tai käsitteellisiä viitekehyksiä. Yhteenveto auttaa ymmärtämään aihetta uusilla tavoilla ja tunnistaa samalla uusia tutkimustarpeita tai tutkimusaukkoja (Aveyard 2019, 140; Kallio 2006, 22-23; Torracco 2016; Torracco 2005, 356, 362-364). Kallion (2006, 23) mukaan valittua aihepiiriä voidaan yrittää kartoittaa mahdollisimman laaja-alaisesti, tunnistaa ongelmakohtia tai suunnata tuleviin tutkimuksiin. Tässä tutkimuksessa pyrin kartoittamaan nykytilaa siinä, millaiset ovat sosiaalityön mahdollisuudet tukea perheiden posttraumaattisen kasvua. Traumassa ja traumatisoitumisessa on kyse yhteyksien katkeamisesta ja yhteyksien vahvistaminen on juuri sitä, missä sosiaalityö voi olla apuna. Alla esittämäni teemat kuvaavat sitä, miten monin eri tavoin sosiaalityö voi auttaa ja tukea yhteyksien vahvistamisessa. Toivon tutkimustulosteni kannustavan sosiaalityöntekijöitä ottamaan rohkeasti käyttöön tutkimustuloksissa ilmeneviä keinoja. Alla olevassa kuviossa (kuvio 1) on kuvattu keskeiset tutkimustulokset.

Kuvio 1. Sosiaalityön keinot tukea perheiden posttraumaattista kasvua.

Kuvion pohjalta voidaan hahmottaa sosiaalityön keinoja tukea perheiden posttraumaattista kasvua. Kaikissa artikkeleissa oltiin sosiaalityölle ominaiseen

tapaan perheiden kokonaisvaltaisen elämäntilanteen ja haastavien tarpeiden äärellä, mahdollistamassa muutosta ja toipumista sekä vahvistamassa toimintakykyä. *Traumatietoinen lähestymistapa* tuli esiin kaikissa tutkimuksissa, vaikkakin eri toimintakontekstit painottivat traumatietoista työskentelyä eri tavoin painottuneena. Kaikissa tutkimuksissa mainittiin erikseen *empowerment*, josta olen tutkielmassani käyttänyt sanaa voimaannuttaminen. Näin kattava asian huomiointi on luonnollista, kun ottaa huomioon, että voimaannuttamista voidaan sosiaalityössä pitää ikään kuin sosiaalityötä yleisesti ohjaavana ohjenuorana, joka mahdollistaa avun ja yhteyksien luomisen ihmisille (Payne, 2014). Toiminta oli kaikissa artikkeleissa perhekeskeistä ja perhekeskeisyys ilmentyi niissä eri tavoin. Kolme tutkimusta muistutti yhteisvanhemmuuden huomioimisesta erityisesti. Suhdeperustaisuus näkyi kaikissa artikkeleissa ja traumasta toipumisen, kasvun ja muutoksen nähtiin tapahtuvan juuri suhteissa. Kaikki artikkelit kertoivat vanhemmuuden tukemisen tärkeydestä ja kahdeksan artikkelia painotti tätä. Katastrofikonketeissa toteutuneet artikkelit painottivat yksittäisten perheiden tukemisen sijaan koko yhteisölle suunnattavaa tukea.

Kaikissa artikkeleissa toiminta pyrki opettamaan ja aktivoimaan erilaisia taitoja kuten vuorovaikutus-, suhde- ja tunnetaitoja. Myös luovaa toimintaa ja rentoutusharjoituksia, tulevaisuuteen valmentautumista ja arviointitaitoja hyödynnettiin osana perheiden toipumisen tukea. Kaikissa artikkeleissa mainittiin vahvuusperustaisuus. Kuusi artikkelia halusi korostaa em. lähestymistapaa esitteli asiaa tarkemmin. Viisi artikkelia puolestaan piti painotusta muutoin tärkeänä. Yhtä artikkelia lukuun ottamatta kaikki artikkelit mainitsivat pitkäaikaisen toipumisen tärkeyden. Selkeästi tiettyä työvälinettä käytti seitsemän tutkimusta. Tällaisia työvälineitä olivat esim. identiteettityöskentely, perheymppyrä -työkalu, leikillisuus ja vertaisryhmätyöskentely. Sosiaalityön tuki liikkui eri teemoissa mikro-, meso- ja makrotasolla. Tutkimusten taustalla vaikuttavat erilaiset teoriat ja viitekehykset ja toimintakontekstit vaikuttavat luonnollisesti saatuihin tutkimustuloksiin sekä siihen, mistä näkökulmasta artikkelit ovat tarkastelleet sosiaalityön osuutta perheiden posttraumaattisen kasvun tukemisessa.

Erilaisten perheiden monimuotoiset tarpeet ja alentunut toimintakyky haastavat sosiaalityöntekijöiden osaamista ja jaksamista monin tavoin. Erilaisten keinojen löytäminen antaa varmasti sosiaalityöntekijöille rohkeutta tarttua usein muodottoman suurelta tuntuviin haasteisiin. Yllättävää oli, että ainoastaan kahdessa tutkimuksessa mainittiin pyrkimys vaikuttavuuteen tai EBP-toimintaan. Kaikissa artikkeleissa oli kuitenkin selkeästi aukikirjoitettuna pyrkimys tukeutua hyväksi havaittuihin sosiaalityön työtapoihin. Asia oli joko selkeästi sanoitettu tai asiaa pohdittiin eri vaiheissa. Osa tutkimuksista perusteli toimintatapaansa pitkällä kokemuksella ja siitä saaduilla hyvillä tuloksilla. Osallisuus tai osallistaminen oli mainittu lähes kaikissa artikkeleissa. Yllättävää oli myös, että ainoastaan kolmessa artikkelissa oli mainittu pyrkimys holistisuuteen. Tutkimusartikkeleista vain yksi mainitsee erikseen työskentelyn yhteensopivuuden sosiaalityön arvojen kanssa. Tutkijan näkemyksen mukaan kaikki artikkeleissa pyrittiin silti noudattamaan sosiaalityön arvoja esim. sosiaalista oikeudenmukaisuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja yhteisvastuuta. Trauman yhteydessä on luontevaa painottaa haavoittuvassa asemassa olevien tukemisen tärkeyttä.

5. POHDINTA

Tutkielmani tarkoituksena oli selvittää, miten sosiaalityö voi tukea perheiden posttraumaattista kasvua. Aineistoni tutkimusten perusteella voidaan sanoa, että sosiaalityöllä löytyy monipuolisia keinoja tukea perheiden posttraumaattista kasvua ja keinot riippuvat pitkälti siitä, missä kontekstissa tuen tarve ilmenee. Sosiaalityön tarjoaman tuki voidaan jakaa yhteisön toipumisen tukemiseen, vertaistuen mahdollistamiseen, terapeuttilaiseen työstämiseen sekä haastavien siirtymien tukeen.

Tutkielmani tulokset perustuvat oman aineistoni pohjalta tekemiini tulkintoihin, eivätkä ne ole siten yleistettävissä tai kaiken kattavia. Tutkimusaineistoni koostuu eri maissa ja maanosissa toteutetuista tutkimuksista mikä heikentää tutkimukseni yleistettävyyttä kotimaassa. Samankaltaiset tulokset sosiaalityön keinoista tukea perheitä erilaisten traumojen jälkeisissä tilanteissa antavat kuitenkin suuntaa siihen, että sosiaalityön keinot ovat osittain samankaltaisia, riippumatta maasta tai kulttuurista. Tedeschin ym. (2018) mukaan perhetason posttraumaattisen kasvun tutkimusta on vielä vähän ja tutkimukseni mukaan perhetason tutkimusta erityisesti sosiaalityön näkökulmasta on tarjolla niukasti. Käytännön sosiaalityössä perheiden monimuotoiset tarpeet kaipaavat kipeästi auttamisen keinoja ja aihepiirin jatkotutkimuksille on selkeä tarve. Jatkossa voisi esim. tutkia sitä, miten posttraumaattisen kasvun viitekehystä voisi hyödyntää sosiaalityön eri konteksteissa ja erityisesti lapsiperheille suunnatuissa palveluissa.

Käytännön sosiaalityössä trauman kokeneet perheet saattavat eri toimintakonteksteissa näyttäytyä paljon tukea tarvitsevina asiakkaina. Nämä runsaasti tukea ja palveluja tarvitsevat perheet herättävät työntekijöissä usein kiireen keskellä riittämättömyyden tunteita ja ahdistusta. Työntekijät saattavat kokea, että ei ole riittävästi aikaa ja työntekijäresursseja tarttua komplisoituneiden perheiden monimutkaisiin elämäntilanteisiin ja tarpeisiin. THL:n (2022) ja Kananojan (2017) mukaan tuleva sote-uudistus haastaa työntekijöitä tiivistämään moniammatillista yhteistyötä ja sovittamaan palveluja yhteen. Trauman

näkökulmasta sote-alan henkilöstön suuri vaihtuvuus asettaa omat haasteensa luottamuksellisen ja pitkäjänteisen työskentelyn toteuttamiselle. Uusiin työntekijöihin tutustuminen ja luottamussuhteen luominen voivat verottaa perheiden voimavaroja. Trauman näkökulmasta erityisinä haasteina on tunnistettu mm. maahanmuuttajien ja pakolaisten määrän kasvu sekä syrjäytymisen ehkäisy.

Sosiaalityöntekijöiden näkökulmasta katsottuna, posttraumaattisen kasvun viitekehys voi rohkaista työntekijöitä näkemään, että vaikeuksista huolimatta kasvua voi tapahtua ja sitä voi tehdä näkyväksi. Trauma ei katso ikää eikä viitekehystä. Tutkimustulokseni pohjalta voisi suositella esim. työpareina toteutettavaksi traumatisoituneille vanhemmille suunnattuja vertaisryhmiä, jossa sosiaalityön keskeisten periaatteiden mukaisesti vahvistetaan ihmisten toimintakykyä ja osallisuutta omaan elämään. Työparit voisivat löytyä omien organisaatioiden sisältä tai ylisektorien toimijoiden kesken. Ammattilaisen tehtävänä on koordinoita ja ylläpitää ryhmää. Erilaisten katastrofien yhteydessä sosiaalityö voi tukea yhteisöjen pitkäkestoista toipumista kehittämällä ihmisten välisiä suhteita ja positiivista kasvua. Suomessa on tähän asti ollut vähemmän (luonnon)katastrofeja tai sotia, mutta esim. pakolaisten ja Venäjän Ukrainaan aloittaman hyökkäyssodan myötä em. teemat ovat tulleet meitä lähemmäksi. Sosiaalityön asiantuntijuus ja osaamisen haasteet ovat tällä hetkellä murrosvaiheessa esim. edessä olevan sote-uudistuksen myötä (Lindh 2018). Trauman kohdanneet perheet haastavat monitoimijaista verkostoa, sen yhteistyökykyä ja koko palvelujärjestelmää. Jatkossakin tarvitaan turvallisuutta ja perheiden voimavaroja tukevaa toimintaa, jotta saadaan katkaistua ylisukupolvinen traumatisoituminen.

Tutkimukseni aihepiiri on mielestäni sosiaalityölle äärettömän tärkeä ja ajankohtainen ja myös itseäni kiinnostava. Tärkeäksi aiheen tekee traumaattisiin kokemuksiin liittyvien ilmiöiden laaja esiintyvyys sosiaalityön käytännön kentillä, yli sektorirajojen. Olin lähtökohtaisesti uteliaan kiinnostunut tulevista löydöksistäni ja minua alkoi kiinnostaa sosiaalityön osuus kokonaisuudessa. Yritin tulla aineistoni äärelle mahdollisimman avoimin mielin, vaikkakin sosiaalityön silmälasit päällä. Työstin aineistoani pidemmällä aikavälillä ja jatkuva

prosessikirjoitus tuki hyvin omaa oppimisprosessiani. En kokenut tarvetta muodostaa löydöksistä ennakko-oletuksia, vaikka tunnistin tarpeen löytää sosiaalityö aktiivisena toimijana perheiden traumojen äärellä. Koen onnistuneeni hyvin tiedonhaussa, sillä tein perusteellisen esihaun ennen varsinaista hakua. Muut tieteenalat kuten lääketiede ja psykologia tuntuivat esihakujeni perusteella julkaisseen aihepiiriini liittyviä artikkeleita runsaasti, mutta halusin omassa tutkimuksessani löytää tutkimustietoa juuri sosiaalityön näkökulmasta ja siten sosiaalityöntekijöiden tueksi. Integroitu kirjallisuuskatsaus oli mielestäni omalle tutkimukselleni paras valinta, sillä se teki mahdolliseksi hyödyntää tutkimusmateriaalia laaja-alaisesti ja monipuolisesti. Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä tarjosi parhaan tavan luoda aihepiiriin yleiskatsausta ja samalla päivittää tietoa.

Systemaattisella tiedonhaualla ja tutkimusotteella olen lisännyt tutkimukseni luotettavuutta, sillä tutkimusprosessini on selkeästi kuvattu ja se voidaan toistaa. Olen myös käyttänyt apuna yliopiston kirjaston informaattikkoa, joka on tarkistanut mm. hakulausekkeeni kirjoitusasun. tutkimukseni luotettavuutta lisäävät tutkimukseni eri vaiheiden avoin ja läpinäkyvä raportointi sekä valintojeni perustelut. Aineistonkeruuprosessin olen tarkasti avannut hakulauseineen. Lopullinen tutkimusaineistoni koostuu tuoreista vertaisarvioiduista artikkeleista ja aineistossani käytetyt tutkimusmenetelmät ovat monipuolisia, mikä lisää tutkimukseni luotettavuutta. Pääosa materiaalista ja artikkeleista on ollut englanninkielistä ja olen kiinnittänyt erityistä huomiota tutkimusartikkelien huolelliseen käänntämiseen, välttääkseni väärinymmärryksiä ja vääriä tulkintoja. Tekstien käännökset olen tarkistanut useaan kertaan.

Aloitin varsinaisen tutkimusprosessini viime syksynä tutkielmaseminaarissa. Opiskelun ja työelämän yhteensovittaminen on ajoittain ollut haastavaa, mutta kokonaisuudessaan tämä tutkimusmatka on ollut motivoiva ja opettavainen. Mielenkiintoinen aihe ja selkeä työelämäyhteys ovat toimineet vahvoina motivaattoreina. Alusta asti tutkimusmatkani parhaat hetket olen viettänyt englanninkielisten tutkimusartikkelien ja kirjallisuuden parissa ja sittemmin analyysin äärellä. Tutkimusartikkelien tarinat ovat sosiaalityön näkökulmasta puhutelleet yksitellen ja yhdessä. Olen kokenut tärkeäksi nostaa esiin erityisesti

sosiaalityön näkökulmaa trauman kokeneita perheitä autettaessa. Olen monesti työssäni kasvatus- ja perheneuvolassa miettinyt, miten voisin hyödyntää työssäni ”löydöksiäni”. Miten ottaa oppia posttraumaattisen kasvun viitekehyksestä, jossa työntekijä voi parhaimmillaan mahdollistaa perheiden posttraumaattista kasvua ymmärtämällä musertavien kokemusten ja positiivisen kasvun *rinnakkaiseloja ja samanaikaisuutta*. Matkan varrella on todentunut, että sosiaalityön näkökulma traumaan on psykologian ja lääketieteen (psykopatologista) näkökulmaa laajempi. Sosiaalityö ottaa huomioon ihmisten elämäntilanteen kokonaisuudessaan.

Tutkimusprosessini aikana minua on kannatellut tutkimusmenetelmien kurssilla opettajalta saatu ohje: *”Kaiken keskellä tulee säilyttää innostus tutkimiseen”*. Tutkimusmenetelmäni on tarjonnut mahdollisuuden viettää aikaa oman tieteenalani luotettavan tiedon äärellä. Kaikki tutkimusartikkelit sekä suurin osa teoriakirjallisuudesta ovat olleet englanninkielistä, joten koen samalla saaneeni harjoitusta englannin kieleen. Tästä on ollut apua myös työelämässä, jossa asiakkaina on yhä enemmän englanninkielistä palvelua tarvitsevia asiakkaita. Hakalan (2017, 28-31) mukaan gradu voi parhaimmillaan kuljettaa tekijäänsä moninaisille työelämän näköalapaikoille. Näin on tapahtunut omalla kohdallani ja toivon, että myös lukija voi tutkimukseni kautta päästä uusien löytöjen ja ideoiden äärelle ja löytää samalla uusia eväitä omaan työhön. Oman tutkimukseni myötä liityn yhteiskuntatieteiden ja sosiaalityön tutkimuksen kenttään.

Kuuntelin tutkielmaa tehdessäni aina välillä englanninkielisiä trauma-asiantuntijoiden videoluentoja ja mieleeni jäi eräs paneelikeskustelu, jossa traumakonkari Bessel van der Kolkilta kysyttiin mikä hänen mielestään on trauman tutkimuksessa lopulta tärkeintä ja hän vastasi: *”Tärkeintä trauman tutkimuksessa on lopulta kärsivien ihmisten auttaminen.”*. Auttamisen näkökulmasta voimme pohtia, voimmeko toimia yhteyksien ja suhteiden vahvistajina ja vaikuttaa siihen, että haavoittuneet voivat löytää luotamme lohdutusta ja turvaa?

LÄHTEET

* = tutkimusaineistoon kuuluva artikkeli

- Abrams, J. & Shapiro, M. (2014) Teaching Trauma Theory and Practice in MSW Programs: A Clinically Focused, Case- Based Method. *Clin Soc Work J* (2014) 42: 408:418.
- Anda, R.F & Butcfart, A. & Fellitti, V.J & Brown, D.W. (2010) Building a Framework for Global Surveillance of the Public Health Implications of Adverse Childhood Experiences. *American Journal of Preventive Medicine* 2010;39(1)93-98.
- Aspinwall, L. & Staudinger, U. (toim.) (2006) Ihmisten vahvuuksien psykologia. Helsinki: Edita.
- * Augustine, Johny. (2014) Predistors of Posttraumatic Growth Among Adult Tsunami Survivors: The Role of Employment, Religion, and Family Attributes. *Journal of Social Science Research*, 40:491-507.
- Aveyard, H. (2019) Doing a literature review in health and social care. A practical guide. London: Open University Press.
- Berger, R. & Weiss, T. (2009) The posttraumatic growth model: An expansion to the family system. *Traumatology*, 15, 63-74. doi: 10.1177/1534765608323499.
- Boon, S. & Steele, K. & van der Hart, O. (2011) Traumaperäisen dissosiaatiohäiriön vakauttaminen. Taito-ohjelma potilaille ja terapeuteille. Helsinki: Traumaterapiakeskus.
- Bowen, E. & Shaanta, N. (2016) Trauma-Informed Social Policy: A Conceptual Framework for Policy Analysis and Advocacy. *Perspectives From Social Sciences*, Vol. 106, No 2.
- Burke, P. & Chapman, C. & Hohman, M. & Mantley, T. & Slack, K. & Stout, D., Urquhart, C. & Wahab, S. & Yahne, C. (2010) Guiding as Practice: Motivational Interviewing and Trauma- Informed Work With Survivors of Intimate Partner Violence. *Partner Abuse*, Volume 1, Number 1, 2010.

- Chafouleas, S. M. & Johnson, A. & Overstreet, S. & Santos, N. M. (2016) Toward a Blueprint for Trauma-Informed Service Delivery in Schools. *School Mental Health (2016) 8:144-162.*
- Calhoun, L. & Tedeschi, R. (2010) Facilitating Posttraumatic Growth. A Clinician's Guide. New York: Routledge.
- Calhoun, L. & Tedeschi, R. (2013) Posttraumatic Growth in Clinical Practice. New York: Routledge.
- Champine, R. & Matlin, S. & Strambler, M. & Kraemer, J. (2018) Trauma-Informed Family Practices: Towards Integrated and Evidence-Based Approaches. *Journal of Child and Family Studies (2018) 27:2732-2743.*
<https://doi.org/10.1007/s10826-018-1118-0> Viitattu 7.4.2022
- * Cohen, E. & Pat-Horenczyk, R. & Haar-Shamir, D. (2014) Making Room for Play: An innovative Intervention for Toddlers and Families Under Rocket Fire. *Clin Soc Work J (2014) 42:336-345.*
- Elliott, D.E. & Bjelajac, P. & Fallot, R.D. & Markoff, L.S. & Reed, B. (2005) TRAUMA-INFORMED OR TRAUMA-DENIED: PRINCIPLES AND IMPLEMENTATION OF TRAUMA-INFORMED SERVICES FOR WOMEN. *Journal of Community Psychology, Vol. 33, No. 4, 461-477.*
- Eronen, T. & Kostianen, T. (2021) Työelämäohjaus lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden tukena korona-aikaan. Sosiaalialan asiantuntijapäivät 9.-10.3.2021. Verkkoseminaari.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (2014) Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Felitti VJ, Anda RF, Nordenberg D, et al. Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults. The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study. *Am J Prev Med.* 1998 May;14(4): 245–58. Viitattu 20.1.2022
- * First, J. & First, N. & Stevens, J. & Mieseler, V. & Houston, J.B. Post-traumatic growth 2.5 years after the 2011 Joplin, Missouri tornado. *Journal of Family Social Work 2018, VOL. 21 NO. 5-21.*
- * Freeman, D.R. (2016) Family Circles: Assessing Family and Spiritual Connections with Military Clients. *Social Work & Christianity, Vol. 43, No. 3 (2016), 28-46 Journal of the North American Association of Christians in Social Work.*

- Goelitz, A. (2021) From Trauma to Healing. A Social Worker's Guide to Working with Survivors. Second Edition. New York: Routledge.
- Goldenberg, H., Goldenberg, I. (2002) Counseling today's families (4th ed.) Pacific Grove, CA: Brooks/Cole.
- Goodwin, J. & Tiderington, E. Building trauma-informed research competencies in social work education. *Social Work Education* 2022 Vol. 41, NO.22, 143-156.
- Gray, M. & Webb, S. A. (2013) *Social Work Theorien and Methods*. 2nd edition. London: Sage.
- Haapasalo, J. (2017) *Kriminaalipsykologia*. Juva: PK-kustannus.
- Hakala, Juha T. (2017) *Tulevan maisterin graduopas*. Tallinna: Gaudeamus.
- Hanson, R. F. & Lang, J. (2016) A Critical Look At Trauma-Informed Care Among Agencies and Systems Serving Maltreated Youth and Their Families. *Child Maltreatment* 2016 Vol. 21(2): 95-100.
- * Harms, Louise & Abotomey, Rhonda & Rose, David & Woodward Kron, Robyn & Bolt, Barbara & Waycott, Jenny & Alexander, Melinda. (2018) Postdisaster Posttraumatic Growth: Positive Transformations Following the Black Saturday Bushfires. *Australian Social Work* 2018, VOL. 71, NO. 4, 417-429.
- Harris, M. & Fallot R.D. (2001) Envisioning trauma-informed service system: A vital paradigm shift. *New Direction for Mental Health Services* 89, 3-22
- Healy, K. (2021) *Social Work. Methods and Skills. The Essential Foundations of Practice*. London: Palgrave macmillan.
- Healy, K. (2014) *Social Work Methods and Skills. The Essential Foundations of Practice*. London: Palgrave macmillan.
- Hedrenius, S. & Johansson, S. (2016) *Kriisituki. Ensiapu, onnettomuuksien, katastrofien ja järkyttävien tapahtumien käsittelyyn*. Tallinna: Printon.
- Henriksson, M. & Lönnqvist, J. (2020) *Psyykkiset kriisit, sopeutumishäiriöt ja stressireaktiot*. Teoksessa Lönnqvist, J. & Henriksson, M. & Marttunen, M. & Partonen, T. (toim.) *Psykiatria*. Helsinki: Duodecim.
- Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. (2016) *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.
- Huiting, X. (2013) Strength-Based Approach for Mental Health Recovery. *Iran J Psychiatry Behav Sci* (2013) Autumn-Winter; 7(2): 5-10.

- Hunt, S. & Moretti, M. & Booth, C. & Reyda, N. (2018) Creating Evidence-Based Change Through a Trauma- Informed Lens: Translating Principles Into Practice. *International Journal of Child, Youth and Family Studies* (2018) 9(1): 54-68.
- Huttunen, M. (2014) Psykiatrian palaset. Helsinki: Duodecim.
- Huttunen, M. & Kalska, H. (toim.) (2015) Psykoterapiat. Helsinki: Duodecim.
- Hämäläinen, J. (2019) Psykkisen kehityksen riskit ja suojaavat tekijät. Teoksessa Kumpulainen, K. & Aronen, E. & Ebeling, H. & Laukkanen, E. & Marttunen, M. & Puura, K. & Sourander, A. (toim.) Lastenpsykiatria ja nuorisopsykiatria. Helsinki: Duodecim.
- Isosävi, S. (2020) Traumaattiset kokemukset ja niiden seurausten ymmärtäminen. Saatavana verkossa osoitteessa: https://pesapuu.fi/wp-content/uploads/2020/09/Isos%C3%A4vi_Traumaattiset_kokemukset_ja_niiden_seurausten_ymm%C3%A4rt%C3%A4minen.pdf Viitattu 27.9.2022.
- Joseph, S. & Murphy, D. (2014) Trauma: A Unifying Concept for Social Work, *British Journal of Social Work* (2014) 44, 1094-1109.
- Joutsenlahti, K. & Lipponen K. (2015) Resilienssi ja posttraumaattinen kasvu. *Suomen Lääkärilehti* 39/2015 VSK 70.
- Juhila, K. (2014) Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina. Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. Tampere: Vastapaino.
- Juhila, Kirsi (2022) Tietoarkisto. Kvantitatiivinen käsikirja. Analyysitavan valinta ja yleiset analyysitavat. Menetelmäopetus. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/> Viitattu 20.9.2022
- Kallio, T.J. (2006) Laadullinen review- tutkimus metodina ja yhteiskunnallinen lähestymistapa. *Hallinnon tutkimus* 25: 2, 18-28.
- Kananoja, A. (2017) Asiakastyön yleiset lähtökohdat sosiaalialalla. Teoksessa Sosiaalityön käsikirja. Tallinna: Tietosanoma.
- Karinen, S. (2013) Kriisit ja trauman asteet perheen ja yksilön näkökulmasta. Suomen Mielenterveysseuran erityistason perheterapiakoulutuksen - seminaari 8.4.2013. Helsinki. Painamaton lähde.
- Knight, C. (2015) Trauma- Informed Social Work Practice: Practice Considerations and Challenges. *Clin Soc Work J* 43: 25-37.

- Knight, C. (2019) Trauma- Informed Practice and Care: Implications for Field Instruction. *Clinical Social Work Journal* (2019) 47:79-89.
- * Kong, S. (2020) Beyond "Safeguarding" and "Empowerment" in Hong Kong: Towards a Relational Model for Supporting Women Who Have Left their Abusive Partners. *Journal of Family Violence* (2021) 36:683-694.
- Lauerma, H. (2017) Dissosiaatiohäiriöt. Teoksessa Lönnqvist, J. & Henriksson, M. & Marttunen, M. & Partonen, T. (toim.) (2017) *Psykiatria*. Helsinki: Duodecim.
- Lehto, Päivi (2019) Traumatisoituneen potilaan tunnistaminen ja kohtaaminen. Saatavilla verkossa:
https://www.tampere.fi/tiedostot/t/mryEZ0LWI/traumatisoituneen_tunnistaminen_kohtaaminen.pdf
- Leikola, A. (2014) *Katkennut totuus*. Tallinna: Prometheus kustannus Oy.
- Leikola, A. (2015) Traumapsykoterapiat. Teoksessa Huttunen, Matti O. & Kalska, H. (toim.) *Psykoterapiat*. Helsinki: Duodecim.
- Leith, L. (2017) Action steps using ACEs and trauma- informed care: a resilience model. *Health and Justice* (2017) 5:5.
- Levenson, J. (2017) Trauma- Informed Social Work Practice. *Social Work* 62(2), 105-113.
- Levenson, J. (2020) Translating Trauma-Informed Principles Into Social Work. *Soc Work Jul 1;65(3): 288-298*.
- Levine, P. (2012) *Kun tiikeri herää. Trauma ja toipuminen*. Oulu: Traumaterapiakeskus.
- Linner Matikka, J. (2020) *Seuraa punaista lankaa. Tunnista toimintamallisi ihmistyössä*. Jyväskylä:PS- Kustannus.
- Lähteinen, M. & Hämeen- Anttila, L. (2017) *Sosiaalihuollon lainsäädäntö*. Teoksessa Kananoja, A. & Lähteinen, M. & Marjamäki, P. (toim.) (2017) *Sosiaalityön käsikirja*. Tallinna: Tietosanoma.
- * Mantulak, A. & Cadell, S. (2018) Mothers' Experience of Post-Traumatic Growth in Pediatric Kidney Transplantation. *Journal of Social Work in end-of-life & Palliative Care* 2018, VOL. 14, NO. 1, 110-123.
- Matthews, B. & Ross, L. (2010) *Research Methods. A Practical guide for the Social Sciences*. Edinburgh: Pearson.

- Menschner, C. & Maul, A. (2016) Key Ingredients for Successful Trauma-Informed Care Implementation. TraumaInformedCare.chcs.org
- Mersky, J. P. & Topitzes, J. & Britz, L. (2018) Evidence-based Trauma-Informed Social Work in Practice. *Journal of Social Work Education* 55(4): 645-657.
- Nyqvist, L. (2015) Mitä on Compassion Fatigue? Luento Turun yliopiston sosiaalityön opinnoissa 14.9.2015. Turku. Viitattu 20.1.2022.
- Paasio, P. (2017) Sosiaalityö ja vaikuttavuus. Teoksessa Kananoja, A. & Lähteinen, M. & Marjamäki, P. (toim.) Sosiaalityön käsikirja. Tallinna: Tietosanoma.
- Payne, M. (2014) Modern Social Work Theory. 4th edition. New York: Palgrave.
- * Pleines, K. (2019) An Attachment-Informed Approach to Trauma-Focused Cognitive Behavioral Therapy. *Clinical Social Work Journal* (2019) 47:343-352.
- Pojjula, S. (2018) Resilienssi. Muutoksen kohtaamisen taito. 2. painos. Helsinki: Kirjapaja.
- Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) (2020) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Tallinna: Gaudeamus.
- * Rizo, C. & Reynolds, A. & Macy, R. & Ermentrout (2016) Parenting and Safety Program for System-Involved Female Survivors of Intimate Partner Violence: A Qualitative Follow-up Study. Dania M. *J Fam Viol* (2016) 31:833-848.
- Ruch, G. & Turney, D. & Ward, A. (toim.) (2018) Relationship-Based Social Work. Getting to the Heart of Practice. London and Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.
- Saari, S. (2012) Kuin salama kirkkaalta taivaalta. Kriisit ja niistä selviytyminen. 3. painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino.
- Saleebey, D. (2002) The Strengths Perspective in Social Work Practice (3rd edn.) Boston: Allyn & Bacon.
- Saleebey, D. (1996) The Strengths Perspective in Social Work Practice: Extensions and Cautions. *Social Work*, Volume 41, Issue 3, May 1996, Pages 296-305. <https://doi.org/10.1093/sw/41.3.296> Viitattu 30.8.2022.

- Salminen, A. (2011) Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovellutuksiin. Opetusjulkaisuja 62. Julkisjohtaminen 4. Vaasan yliopiston julkaisu.
- Salokangas, R. (2020) Childhood adversities and mental ill health. Studies on associations between reported childhood adverse and trauma experiences and adult perceived attitudes of others, mental disorders and suicidality. Akateminen väitöskirja, Turun yliopisto. Saatavilla verkossa osoitteessa: <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/150636/AnnalesB523Salokangas.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Viitattu 20.1.2022.
- SAMHSA (2014) SAMHSA's Concept of Trauma and Guidance for a Trauma-Informed Approach. www.samhsa.gov Viitattu 5.9.2022.
- Sarvela, K. & Auvinen, E. (2020) Yhteinen kieli. Traumatietoisuutta ihmisten kohtaamiseen. Tallinna: Basam Books.
- Siltala, Pirkko (2016) Taakkasiirtymä. Trauman siirto yli sukupolvien. Helsinki: Therapie-säätiö.
- Sinkkonen, J. (2018) Kiintymyssuhteet elämänkaareissa. Helsinki: Duodecim.
- Sourander, A. & Aronen, E. (2020) Lastenpsykiatria. Teoksessa Lönnqvist, J. & Henriksson, M. & Marttunen, M. & Partonen, T. (toim.) (2020) Psykiatria. Helsinki: Duodecim.
- Sullivan, K. M., Murray K.J., Ake, G.S. (2016) Trauma-Informed care for children in the child welfare system: An initial evaluation of a trauma-informed parenting workshop. *Child Maltreatment*, 21(2), 147-155.
- Tedeschi, R. G. & Calhoun, L. G. (2004) Posttraumatic Growth: Conceptual Foundations and Empirical Evidence. *Psychological Inquiry* 2004, Vol. 15, No. 1, 1-18.
- Tedeschi, R. G. & Shakespeare-Finch, J. & Taku, K. & Calhoun, L. G. (2018) Posttraumatic Growth. Theory, Research, and Applications. New York: Routledge.
- * Thornhill, E. & Sanderson, C. & Gupta, A. (2022) A grounded theory analysis of care-coordinators' perceptions of family growth associated with an experience of first episode psychosis. *Psychosis. Psychological, Social and Integrative Approaches* (2022) *Psychosis* (2022) 1:1-13.

- * To, S. & Lau, C.D. & So, Y. & Chung, M. & Liu, X. Identity transformation of mothers with substance abuse histories during a support group. *Child & Family Social Work*. 2021;1-11.
- Toivio, T. & Nordling, E. (2015) Mielenterveyden psykologia. Porvoo: Bookwell.
- Torraco, R.J. (2016) Writing Integrative Literature Reviews: Using the Past and Present to Explore the Future. *Human Resource Development Review* 2016, Vol. 15(4) 404-428. DOI: 10.11771/15344843116671606
- Torraco, R.J. (2005) Writing Integrative Literature Reviews: Guidelines and Examples. *Human Resource Development Review* Vol. 4, No. 3 September 2005 356-367. DOI: 10.1177/1534484305278283
- Smyth, N., & Greyber, L. (2013). Trauma-informed practice. Teoksessa B. Thyer, C. Dulmus & K. Sowers (Eds.), *Developing evidence-based generalist practice skills* 1. painos. Hoboken, NJ: Wiley.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Innokylä (2022) SOTEUUDISTUS. Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistus. Saatavilla osoitteessa: soteuudistus.fi Viitattu 29.9.2022.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2022) SOTE-palvelujen integraatio. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavilla osoitteesta: <https://thl.fi/fi/web/sote-uudistus/palvelujen-tuottaminen/sote-palveluiden-integraatio> Viitattu 29.9.2022.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018) Laadullinen tutkimus ja sisältöanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Xiafei, W. (2019) Breaking the Cycle of Intergenerational Trauma. Doctoral dissertation, Ohio State University. OhioLINK Electronic Theses and Dissertations Center.
URL: http://rave.ohiolink.edu/etdc/view?acc_num=osu155507923824686 .
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2019) Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarvointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Helsinki: TENK. Haettu osoitteesta: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusetiikka/tutkimusetiikka-ihmistieteissa/> 20.9.2022

- Van der Kolk, B. & Najavits, L. (2013) Interview: What is PTSD Really? Surprises, Twists of History, and the Politics of Diagnosis and Treatment. *Journal of Clinical Psychology* 69(5), 516-522.
- Wall, L. & Higgins, D. & Hunter, C. (2016) Trauma -Informed care in child/family welfare services. *Australian Institute of Family Studies. CFCA Paper no. 37 2016: 1-19.*
- Vuori, J. (2022) Tietoarkisto. Kvantitatiivinen käsikirja. Tutkimusetiikka ihmistieteissä. Haettu osoitteesta:
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusetiikka/tutkimusetiikka-ihmistieteissa/> 20.9.2022
- Walsh, F. (2016). *Strengthening Family Resilience* (3. painos). New York, NY: The Guilford Press.

LÄHTEET

Taulukko 3. Tutkimusartikkelien luokittelua

	Tutkimuksen tekijä(t), nimi, julkaisukanava. Julkaisumaa(t). (Tietokanta)	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuksessa käytetty viitekehys, teoria tai lähestymistapa	Tutkimusmenetelmä ja kohderyhmä	Tutkimusartikkelin keskeiset tutkimustulokset	Kriittisiä huomioita; vahvuuksia ja heikkouksia.
A1	Augustine, Johnny. (2014) Predistors of Posttraumatic Growth Among Adult Tsunami Survivors: The Role of Employment, Religion, and Family Attributes. <i>Journal of Social Science Research</i> , 40:491-507. USA. Social Services Abstracts (ProQuest)	Tutkitaan vuoden 2004 Intian valtamerellä tapahtuneen tsunamin (luonnonkatastrofista toipuminen) aikuisten selviytyjien positiivisia vaikutuksia. Samalla pyritään tunnistamaan posttraumaattista kasvua ennustavia tekijöitä, jotta tietoa voidaan hyödyntää auttamistyössä. Bioekologinen viitekehys.	Hierarkkinen regressioanalyysi, joka on kiinnostunut sosiaalisen ympäristön ja yksilön välisestä suhteesta. N = 301, tsunamista selviytynyttä aikuista. Tutkimusta varten kerätty sosiodemografiset taustamuuttajat.	Keskeiset posttraumaattista kasvua ennustavat tekijät olivat: <i>työllisyys</i> (työpaikan pysyvyys, pysyvä toimeentulo sekä näitä tukevat interventiot), <i>uskonto</i> (er. kristillisten palvelusysteemien hyvä organisoituminen ja kristinuskon perusajatus auttaa kärsiviä löytämään kärsimykselle tarkoitus), <i>perhetyyppi</i> (perheenjäsenten muodostama läheinen verkosto takaa tarvittavat emotionaaliset, taloudelliset, sosiaaliset ja henkilökohtaiset resurssit), <i>perheen joustavuus</i> (resurssien jakaminen yhdessä, keskinäinen emotionaalinen ja taloudellinen tukeminen) sekä <i>perheen sisäinen vuorovaikutus</i> (tehokas kommunikaatio, kannustava tunneilmasto, erilaisia näkemyksiä huomioiva ongelmanratkaisu).	Tutkimus perustuu tutkijan väitöskirjaan.

	Tutkimuksen tekijä(t), nimi, julkaisukanava. Julkaisumaa(t). (Tietokanta)	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuksessa käytetty viitekehys, teoria tai lähestymistapa	Tutkimusmenetelmä ja kohderyhmä	Tutkimusartikkelin keskeiset tutkimustulokset	Kriittisiä huomioita; vahvuuksia ja heikkouksia.
A2	Cohen, Esther & Pat-Horenczyk, Ruth & Haar-Shamir, Dafna. (2014) Making Room for Play: An innovative Intervention for Toddlers and Families Under Rocket Fire. <i>Clin Soc Work J</i> (2014) 42:336-345. Israel. Social Services Abstracts (ProQuest)	Tutkimuksen päättötarkoitus on vahvistaa lasten resilienssiä edistämällä lasten leikkilistä vuorovaikutusta äitien kanssa symbolisen leikin avulla, jonka on todettu voivan parantaa lasten traumoja. Trauma puolestaan sabotoi lasten kykyä mielikuvitusleikkeihin. Tutkimuksen äidit ja taaperot elävät Israelissa toistuvista ohjusiskuista johtuvassa kroonisessa stressissä. Tutkimuksessa toteutetaan ennaltaehkäisevä, ryhmämuotoinen interventio NAMAL (=”tehdään tilaa leikille”). (sotakonteksti).	Viikottain kokoontuva NAMAL-vertaisryhmä, johon osallistuivat äidit ja taaperot. Jokaisella tapaamisella oma suhteisiin ja kehitykseen liittyvä viesti. Ryhmän vaikuttavuuden selvittämiseksi haastateltiin NAMAL-ryhmään osallistuneita äitejä (N =70) + suoritettiin vuoden päästä seurantatutkimus (N =53) semistrukturoidulla puhelinhaastattelulla. Tutkimuksen puitteissa toteutettiin yht. 6 NAMAL-ryhmää kahden vuoden aikana.	Positiivisia <i>muutoksia vanhempi-lapsisuhteessa</i> (esim. enemmän hellyyttä, leikkisempi vuorovaikutus, läheisempi fyysinen kontakti ja keskinäisen kiintymyksen osoitukset) <i>Positiivisia muutoksia lapsen käytöksessä</i> (positiivisempi mieliala ja innostuksen ilmaisu, parantunut kyky kuunnella ja toimia yhteistyössä aikuisen kanssa, lisääntynyt itseluottamus ja autonomia. <i>Positiivisia muutoksia äitien käytöksessä</i> (lisääntynyt kahdenkeskinen aika lapsen kanssa vahvisti vanhemman ja lapsen välistä suhdetta, kokemus oman vanhemmuuden vahvistumisesta sekä parantunut kyky ymmärtää lapsen tarpeita ja auttaa lasta tunteiden säätelyssä)	Traumaturkimuksesta puuttuu lapsiin liittyvää tutkimusta. Tämä tutkimus auttaa kehittämään lapsille suunnattuja ennaltaehkäiseviä interventioita ja auttaa näin omalta osaltaan katkaisemaan ylisukupolvisia traumaketjuja sekä tukee lasten mielenterveyttä. Tutkimusta on sittemmin hyödynnetty Israelin Psykotraumakeskuksessa.
A3	First, Jennifer & First, Nathan & Stevens, Jordan & Mieseler, Vicky & Houston, J. Brian. Post-traumatic growth 2.5 years after the 2011 Joplin, Missouri tornado. <i>Journal of Family Social Work</i> 2018, VOL. 21 NO. 5-21. USA, (Social Science Premium ProQuest)	Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää luonnonkatastrofin jälkeistä posttraumaattista kasvua ja siihen vaikuttavia tekijöitä ja hyödyntää saatuja tuloksia sosiaalityössä. (luonnonkatastrofikonteksti)	Kvantitatiivinen tutkimus, jossa Online-kyselyn avulla selvitettiin katastrofikokemusten, posttraumaattisen stressin oireiden, perheiden ja ystävien sekä naapureiden välisen kommunikaation ja posttraumaattisen kasvun välistä yhteyttä. Kohderyhmänä 2.5 vuotta aiemmin Joplin-tornadosta selviytyneitä aikuisia (N = 438).	Katastrofitilanteissa tarvitaan pitkäkestoista toipumista edistäviä toimia sekä viranomaisyhteistyötä. Työntekijöiden tulee katastrofin jälkeisissä toimissaan kyetä <i>tunnistamaan sekä negatiivisia vaikutuksia että positiivisen kasvun mahdollisuuksia</i> . Tarvitaan panostusta vahvuusperustaisiin, resilienssiä vahvistaviin ja posttraumaattista kasvua vahvistaviin terapeuttisiin malleihin sekä suhteissa tapahtuvaan vuorovaikutukseen; perheissä, ystävien ja naapurien kesken. Sosiaalityö voi <i>tukea perheiden kasvun alueita ja selviytyneiden välistä positiivista vuorovaikutusta</i> .	Itseraportointi voi olla epätarkkaa ja seurantatutkimukset ovat tarpeen. Muutoksia aikaansaavan kasvun tutkiminen auttaa kehittämään perheille ja yhteisöille suunnattua sosiaalityötä katastrofikontekstissa.

	Tutkimuksen tekijä(t), nimi, julkaisukanava. Julkaisumaa(t). (Tietokanta)	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuksessa käytetty viitekehys, teoria tai lähestymistapa	Tutkimusmenetelmä ja kohderyhmä	Tutkimusartikkelin keskeiset tutkimustulokset	Kriittisiä huomioita; vahvuuksia ja heikkouksia.
A4	Freeman, Dexter R. (2016) Family Circles: Assessing Family and Spiritual Connections with Military Clients. <i>Social Work & Christianity, Vol. 43, No. 3 (2016), 28-46 Journal of the North American Association of Christians in Social Work.</i> USA. (Social Services Abstracts ProQuest)	Perheymppyrä-työkalun avulla sosiaalityöntekijä voi auttaa armeijan palveluksessa olevia tunnistamaan perheiden ja yhteisöjen henkisten ja hengellisten voimavarojen muutosta aikaansaava rooli. Perheymppyrän avulla voidaan kuvata ja tarkastella erilaisten asioiden (esim. yksilöiden, ystävien, organisaatioiden, uskomusten ja tapahtumien sekä omien intohimojen) välisiä yhteyksiä. Opastus työkalun käyttöön vignetin avulla. Muutostyöskentely auttaa tunnistamaan ja kohtaamaan omat haavoittuvuudet ja vahvuudet sekä auttaa saamaan tukea kohti uusia elämänjärjestelyitä. Työskentely auttaa kokemaan elämän kokonaisvaltaisuutta, tasapainoa ja eheyttä. Taustalla systeemiteoria.	Perheymppyrän avulla voidaan kerätä, arvioida ja työskennellä perhedynamiikan ja -rakenteiden kanssa. Perheymppyrään voidaan kerätä tietoa perheen sisäisistä ja -ulkopuolisista yhteyksistä ja sen avulla voi ilmaista ja keskustella perhedynamiikasta. Perheymppyrää on käytetty armeijan kontekstissa.	Perheymppyrän avulla voidaan tunnistaa voimavarojen muutosta aikaansaava rooli. <i>Muutostyöskentely</i> turvallisessa yhteydessä auttaa kohtamaan omia haavoittuvuuksia ja vahvuuksia. <i>Perheymppyrä-työkalun avulla</i> tehty oivallukset erilaisista yhteyksistä auttavat kohti uusia, toimivampia elämänjärjestelyitä ja samalla kohti parempaa tasapainoa ja mielenterveyttä.	Sosiaalityöllä on pitkä ja laaja-alainen kokemus palvelusta armeijayhteisöissä (aina 1. maailmansodasta lähtien) ja työtä on systemaattisesti tutkittu ja kehitetty. Perheymppyrä-työkalu tarjoaa konkreettisen avun muutoksien läpi navigoimiseen, uuden suunnan löytämiseen ja muutoksen tekoon. Perheymppyrä-työkalu on käyttökelpoinen myös muissa konteksteissa kuten esim. monimuotoisten perheiden kanssa työskenneltäessä vaikeissa elämäntilanteissa.
A5	Harms, Louise & Abotomey, Rhonda & Rose, David & Woodward Kron, Robyn & Bolt, Barbara & Waycott, Jenny & Alexander, Melinda. (2018) Postdisaster Posttraumatic Growth: Positive Transformations Following the Black Saturday Bushfires. <i>Australian Social Work 2018, VOL. 71, NO. 4, 417-429.</i> Australia. (Academic Search Ultimate Ebsco)	Tutkimuksen tavoitteena on operationalisoida posttraumaattisen kasvun hyväksi tehtäviä psykososiaalisia ponnisteluja toipumisen edistämiseksi ja näin edistää katastrofien jälkeistä suhteissa ja yhteyksissä tapahtuvaa (sosiaali)työtä. Viitekehyyksenä toimii posttraumaattinen kasvu (PTG). (luonnon katastrofista toipuminen)	Mixed-method menetelmä, jossa puolistrukturoidut syvähaastattelut toteutti monitieteinen tiimi sosiaalityön, kielitieteiden, luovien taiteiden ja tietotekniikan tutkijoita. Haastattelut toteutettiin 5 vuoden kuluttua vuoden 2009 Victorian "mustan lauantain" pensaspaloista. (N = 20).	Keskeiset kasvulöydöt tiivistyivät kolmeen teemaan: <i>kasvua tapahtui yhteyksien kautta</i> (ihmissuhteiden tärkeys esim. perhe, yhteisöt, sekä katastrofin jälkeiseen toipumistyöhön osallistuneet viralliset järjestöt sekä yhteyksiä yhteen tulemisen kautta), <i>taitojen aktivoinnin kautta</i> (uusien taitojen opettelu ja käyttäminen sekä vanhojen taitojen aktivointi). Löytyi keskittyneempi ja luovempi tapa elää sekä samalla <i>kyky liittyä toisiin ja itseensä</i> uusien oivallusten ja taitojen kautta. <i>Luova työskentely</i> (esim. rautatyöt, seinävaatteet, runous, luova kirjoittaminen ja puheen pitäminen sekä kasvanut halu osallistua kaikenlaiseen luovaan toimintaan yhdessä toisten kanssa). <i>Joustavuuden ja vastavuoroisuuden korostuminen</i> . Palvelujen tarjoamisen näkökulmasta löytyi uusia näkökulmia erit. luovan työskentelyn kautta. Katastrofin jälkeisten <i>positiivisten muutosten ja tuhoavien vaikutusten samanaikaisuus</i> tarjoaa kokonaisvaltaisemman ja syvemmän ymmärryksen toipumisen kokemuksiin ja palvelujen tarjoamiseen.	Tutkimustulokset ovat samansuuntaisia muiden vastaavien tutkimusten kanssa ja tutkimus osallistuu omalta osaltaan sosiaalityöntöön kehittämiseen katastrofikonkateissa.

	Tutkimuksen tekijä(t), nimi, julkaisukanava. Julkaisumaa(t). (Tietokanta)	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuksessa käytetty viitekehys, teoria tai lähestymistapa	Tutkimusmenetelmä ja kohderyhmä	Tutkimusartikkelin keskeiset tutkimustulokset	Kriittisiä huomioita; vahvuuksia ja heikkouksia.
A6	Kong, Sui-Ting (2020) Beyond "Safeguarding" and "Empowerment" in Hong Kong: Towards a Relational Model for Supporting Women Who Have Left their Abusive Partners. <i>Journal of Family Violence</i> (2021) 36:683-694. Kiina. (Social Services Abstracts ProQuest)	Artikkeli kuvaa projektilla toteutettua lähisuuhdeväkivallan torjumiseksi kehitettyä ennaltaehkäisevää ja supportiivista mallia. Projektissa tutkittiin Hong Kongilaisten miehensä hyväksikäytön takia perheensä jättäneiden naisten eron jälkeisiä tarpeita ja samalla kehitettiin kohderyhmän tarpeita kohtaavaa palvelua ja sen laatua. Ryhmän keskeinen teema oli identiteettiä koskeva suhteiden tasolla. Tavoitteena on samanaikaisesti kehittää asiakkaiden tarpeiden mukaista toimintaa ja sekä aikaansaada identiteettiä koskevan avun avulla asiakkaiden elämästä muutosta. Suhdeperustainen lähestymistapa mieltää identiteetin elastiseksi.	Tutkimusmenetelmänä on osallistava toiminnallinen tutkimus, jossa sosiaalityöntekijät/tutkijat sekä asiakkaat toimivat yhteistyössä hyödyntäen yhteistä tietoa ja osaamista. Hong Kongin kiinalaisista äideistä ja heidän teini-ikäisistä lapsistaan koottu vertaisryhmä kokoontui 6 kk:n ajan viikottain, hyödyntäen toimintaa ja reflektiota (N =7). Tutkimusaineistona mm. keskusteluja, valokuvia ja videoita, jotka analysoitiin Grounded Theoryn avulla.	Identiteettiä koskeva tutkimus mahdollisti naisille nostaa esiin omaa tarinaa omalla tavalla, pistäytyä uudelleen kipeissä kokemuksissa. Samalla jaettu tieto ja tuki mahdollistavat neuvotella oman identiteetin uudella tavalla ja järjestellä sosiaalisia suhteitaan vaihtoehtoisilla tavoilla. Tutkimus haastaa uhri-selviytyjä dikotomiaa ja tarjoaa vaihtoehdoksi esitellyn suhteisiin perustuvan mallin, jossa muutos ymmärretään tapahtuvaksi nimenomaan suhteissa. Palvelut voivat auttaa hyväksikäytöstä kärsineitä naisia selviytymään vaikeuksistaan ja elämään todeksi itse neuvottelemiaan ja valitsemiaan identiteettejä.	Tutkimus antaa hyvän panoksen lähisuuhdeväkivallan vastaiseen työhön; tarjoamalla tutkimukseen perustuvan vaihtoehtoisen mallin. Kriittisiä huomioita kohderyhmän pienyydestä.
A7	Mantulak, Andrew & Cadell, Susan (2018) Mothers' Experience of Post-Traumatic Growth in Pediatric Kidney Transplantation. <i>Journal of Social Work in end-of-life & Palliative Care</i> 2018, VOL. 14, NO. 1, 110-123. Kanada. (Academic Search Ultimate EBSCO)	Tutkimus etsii ymmärrystä munuaissiirron läpikäyneiden äitien kokemuksille. Samalla tunnistettiin kokemuksen vaikutus vanhempien toimintakykyä alentavana. Posttraumaattisen kasvun viitekehys auttaa tunnistamaan traumaattisten tilanteiden positiivisia ulottuvuuksia ja kasvun mahdollisuuksia samanaikaisesti stressaavien ja traumaattisten tekijöiden kanssa. Tutkimuksen tarkoitus on auttaa sosiaalityöntekijöitä hoitamisen taakkojen sijaan näkemään myös kasvun mahdollisuuksia	Laadullinen tutkimus noudattaa hermeneuttis- fenomenologista perinnettä. Tutkimuksessa tehtiin syvähaastattelut 7 äidille sekä kertomaan tarinansa kirjallisesti (N =7).	Äitien tarinoiden kantavana teemana nousi esiin äitien posttraumaattinen kasvu sen eri osa-alueilla. Käytännön sosiaalityön on tärkeää tunnistaa posttraumaattisen kasvun viitekehysten mukaisesti stressaavien tilanteiden sekä positiivisten muutosten olemassaolon samanaikaisuus ja rinnakkaiselo. Vanhemmille annettavaa tukea voidaan parantaa mm. löytämällä keinoja vahvistaa vanhempien posttraumaattista kasvua sekä muuttamalla paradigmaa holistisempaan ja terveyslähtöisempään suuntaan.	Tutkimus oli osana ensimmäisen tutkijan (Mantulak, Andrew) väitöskirjaa. Kriittisiä huomioita kohderyhmän pienyydestä sekä siitä, että tutkimus ei huomioi esim. kumppaneiden ja sisarusten näkökulmaa, vaan keskittyy pelkästään äiteihin.

	Tutkimuksen tekijä(t), nimi, julkaisukanava. Julkaisumaa(t). (Tietokanta)	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuksessa käytetty viitekehys, teoria tai lähestymistapa	Tutkimusmenetelmä ja kohderyhmä	Tutkimusartikkelin keskeiset tutkimustulokset	Kriittisiä huomioita; vahvuuksia ja heikkouksia.
A8	Pleines, Kristin E. (2019) An Attachment-Informed Approach to Trauma-Focused Cognitive Behavioral Therapy. <i>Clinical Social Work Journal</i> (2019) 47:343-352. USA. (Social Science Premium ProQuest)	Tutkimus haluaa ylläpitää keskustelua trauman, kiintymyssuhdeteorian ja hoidon yhdistämisestä, tavoiteltaessa ylisukupolvisten traumaketjujen katkaisua. Tutkimus hyödyntää TF-CBT-terapiaa, joka on vahvasti tutkimusnäyttöön perustuva. Kiintymyssuhdeteoriaa hyödyntämällä pyritään tunnistamaan kiintymyssuhdetyyli ja samalla tarjotaan mahdollisuutta sen muuttamiseen korjaavassa suhteessa. Vanhemmille annettavan tuen korostus.	Terapeuttinen työskentely sisältää lapsen kehitystasoon sopivia elementtejä: mm. psykoedukaatiota, tunteiden muokkausta, kognitiivista copingia, traumanarratiivin prosessointia ja ohjattuja sessioita. Työskentely tapahtuu erikseen lapsen ja vanhemman kanssa sekä molempien kanssa yhdessä. Tapausesimerkki valottaa käytäntöä.	<i>Kiintymyssuhdeteoria voi tarjota syvyyttä ja ymmärrystä sekä konkreettisen työkalun ammattilaisille, jotka työskentelevät traumatisoituneiden perheiden ja näiden komplisoituneiden tarpeiden kanssa. Tarvitaan riskiperheiden tunnistamista sekä räätälöityä tukea paljon tukea tarvitseville perheille.</i>	Tutkijalla on pitkä käytännön kokemus traumatisoituneiden perheiden kanssa työskentelystä. Hyödynnetty TF-CBT-terapia on tutkimusnäyttöön perustuva ja tarjoaa sosiaalityöntekijöille työkalun komplisoituneiden perheiden tarpeille. Kiintymyssuhdepohjaista työskentelyä voidaan hyödyntää myös muilla kohderyhmillä esim. sijaisvanhemmat tai laajennettu perhe.
A9	Rizo, Cynthia F. & Reynolds, Ariel & Macy, Rebecca J. & Ermentrout (2016) Parenting and Safety Program for System-Involved Female Survivors of Intimate Partner Violence: A Qualitative Follow-up Study. <i>Dania M. J Fam Viol</i> (2016) 31:833-848. USA. (Social Science Premium Proquest)	Tutkimuksessa on käytetty vanhemmuutta ja turvallisuutta tukevaa MOVE-ohjelmaa, joka on suunnattu lähisuhdeväkivaltaa kokeneille naisille. MOVE= "Mothers Overcoming Violence through Education and Empowerment" -- "Lähisuhdeväkivallasta koulutuksen ja voimaantumisen avulla voimaantuneet äidit". MOVE-ohjelman jälkeinen seurantatutkimus keskittyi pitkäaikaisten elämänmuutosten seurantaan. Viitekehys on voimavaraistava.	Laadullinen tutkimus. Aiemmille MOVE-kursseille osallistuneiden äitien ja heidän perheidensä hyvinvointia ja kokemiaan hyötyjä tutkittiin haastatteluin n. vuoden kuluttua kurssista (N =38). MOVE-ohjelma on 13 viikkoa kestävä lähisuhdeväkivallasta kärsiville pienten lasten äideille suunnattu teemoiteltu ryhmämuotoinen ohjelma, joka sisältää viikottaiset tapaamiset sekä vertaistukea ja psykoedukaatiota.	Tutkimus osoittaa, että <i>pidempiaikaisia hyötyjä</i> voidaan saavuttaa kohderyhmälle <i>räätälöidyillä, positiivisilla ja voimauttavilla ohjelmilla</i> . Lähisuhdeväkivallasta selviytyvät tarvitsevat voimaantumista ja parempaa itseluottamusta sekä tukea tarvittavien palveluiden yhteensovittamisessa (esim. taloudellista tukea lastenhoitoon ja asumiseen, tukea työnsaantiin tai mielenterveyspalveluita)	MOVE-ohjelmassa todetut pitkäkestoiset hyödyt ovat olleet lupaavia ja rohkaisevat jatkamaan vastaavaa toimintaa. Tutkimuksesta uskotaan olevan apua tutkijoille, yhteisöille ja ammattilaisille, jotka kohtaavat lähisuhdeväkivallasta kärsiviä asiakkaita perheineen.

	Tutkimuksen tekijä(t), nimi, julkaisukanava. Julkaisumaa(t). (Tietokanta)	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuksessa käytetty viitekehys, teoria tai lähestymistapa	Tutkimusmenetelmä ja kohderyhmä	Tutkimusartikkelin keskeiset tutkimustulokset	Kriittisiä huomioita; vahvuuksia ja heikkouksia.
A10	Thornhill, Emily & Sanderson, Chris & Gupta, Anjula (2022) A grounded theory analysis of care-coordinators' perceptions of family growth associated with an experience of first episode psychosis. <i>Psychosis. Psychological, Social and Integrative Approaches</i> (2022) <i>Psychosis</i> (2022) 1:1-13. Englanti. (Academic Search Ultimate Ebsco)	Tutkimus pyrkii tunnistamaan ja vahvistamaan perheiden posttraumaattista kasvua; perheenjäsenen ensipsykoosin jälkeen, haastatteleamalla hoitokoordinaattoreiden käsityksiä perheiden kokemasta posttraumaattisesta kasvusta.	Laadullinen haastattelututkimus, jossa haastateltiin 11 hoitokoordinaattoria (N =11), jotka olivat joko mielenterveyshoitajia tai sosiaalityöntekijöitä. Tutkimuksessa hyödynnettiin grounded theory-metodologiaa ja sosiaalista konstruktivismia.	Perheiden posttraumaattista kasvua ilmeni perheen lisääntyneenä vuorovaikutuksena, etäisyyden ottamisena vahingoittavaan suhdedynamiikkaan sekä normien ja rajojen uudelleen asettamisena. Perheen kasvua estivät ”täydellisen perheen diskurssi” sekä epäluottamus palveluihin, joka puolestaan esti palveluihin hakeutumisen ja niihin sitoutumisen. Perheiden posttraumaattista kasvua voidaan edistää <i>toimimalla avoimesti ja läpinäkyvästi, tukemalla voimaantumista ja aitoutta sekä normalisoimalla ja riisumalla häpeän tunteita</i> , rakentamalla luottamusta perheiden ja palveluiden välille. <i>Perhekeskeinen lähestymistapa</i> huomioi hoidossa koko perheen.	Kritiikkiä voidaan esittää, että havainnot on kerätty koordinaattoreilta, joten tieto ei ole ensikäden tietoa ja saattaa vääristää kokemuksia. Jatkotutkimuksia suunnitellaan kohdistettavan suoraan perheenjäsenille.
A11	To, Siu-ming & Lau, Cheryl Danielle & So, Yuk-yan & Chung, Mee-yee & Liu, Xiaoyu. Identity transformation of mothers with substance abuse histories during a support group. <i>Child & Family Social Work</i> . 2021;1-11. Kiina. (Wiley Online Library)	Tutkimus pyrkii eksistentiaalis-narratiivisen lähestymistavan avulla ymmärtämään miten päihteitä käyttävien äitien identiteetin muotoutuminen tapahtuu ryhmämuotoisen intervention avulla ja miten traumaattinen tapahtuma on muovannut käsitystä itsestä positiivisesti sekä miten tämä muuttunut käsitys itsestä voidaan liittää itseä määrittävään omaan elämäntarinaansa. Identiteettityöskentelyn ja -uudelleenmuotoilun avulla voidaan tukea toipumista äideillä, joilla on päihdehistoriaa. Em. lähestymistapa korostaa merkityksenantoa ja tarinankerrontaa omien kokemusten uudelleenjärjestelijänä sekä henkilökohtaisten ja vanhemmuuden kokemusten korostajina.	Haastattelututkimus Hong Kongilaisille tukiryhmään osallistuneille äideille, joilla päihdehistoriaa (N =10). Tutkimuksessa toteutui selkeisiin teemoihin perustuva ryhmämuotoinen interventio, jonka aikana tutkittiin haastatteluun, miten ryhmänjäsenet kokivat identiteettinsä muovautuvan. Haastattelut analysoitiin narratiivisella temaattisella analyysimenetelmällä. Muutoksia tavoittelevaa narratiivista viitekehystä hyödynnettiin läpi tutkimuksen.	Tutkimus korostaa identiteetin muutoksen ja kasvun välistä suhdetta sekä ryhmämuotoisen toiminnan osuutta oman toimijuuden vahvistamisessa. Identiteettityöskentely voidaan liittää sosiaalisiin ryhmiin ja sosiaalisiin prosesseihin sekä rakenteisiin. <i>Tarinallisuus</i> auttaa organisoimaan käsityksiä itsestä uudella tavalla ja siten vahvistaa positiivisempia elämännäkymiä. Dominoivat kulttuuriset käsitykset voidaan haastaa ja löytää <i>itselle paremmin sopivia tapoja olla ja toimia. Perhelähtöisesti koko perhe otetaan mukaan toimintaan</i> . Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää perheille suunnatuissa interventioissa korostamalla osallistujien suhteita heidän lapsiinsa sekä muihin läheisiin.	Tutkimus on läpäissyt Hong Kongin kiinalaisen yliopiston eettisen toimikunnan tarkasteluprosessin. Kritiikkiä tutkimuksen pienestä otoksesta. Viitekehys voi sopia perhelähtöisiin interventioihin.

